

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СІОУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАУНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ
МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОВАУ
ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 38 (792) | Субота, 16 верасня 1950 года | Цана 50 кап.

Незабыўны верасень

Заўтра працоўны нашай рэспублікі адзначаюць незабыўны дзень, які ўвайшоў у гісторыю народа, як найвялікшае свята. 17 верасня 1939 года будзе жыць вечна ў памяці і ў сэрцы беларускага народа. У гэты дзень здзейснілася яго запаветная мара — узяццё ў адзінай Савецкай дзяржаве, навечнае скасаванне мяжы, што дзяліла папал нашу родную зямлю.

З таго векападнага дня працоўныя заходняй часткі рэспублікі аб'ядналіся з вялікай савецкай Радзімай, з магучай сям'ёй народаў, з адзінай непарушай і непераможнай сілай — сталінскай дзяржавай. Аб моц гэтай дзяржавы, аб магучасць і непахіснасць адзінства савецкага народа разбіліся ў шэрагу каварных планаў нямецкага фашызма, разбіваюцца чорныя замыслы англа-амерыканскіх імперыялістаў і рэакцыянераў, супроць якіх вядзецца змаганне ўсё прагрэсіўнае, перадавое чалавечства.

У абстаноўцы капіталістычнага абкружэння ні адна рэспубліка, узята асобна, не змагла б уратавацца ад эканамічнай залежнасці і ваеннай інтэрвенцыі з боку сусветнага імперыялізма. Толькі сталінская дзяржава народы нашай краіны, толькі Савецкі Саюз забяспечылі беларускаму народу моцную гарантыю нацыянальнай самастойнасці, гарантыю свабоднага шчаслівага жыцця.

Сталінская дзяржава, згуртаванасць усіх савецкіх народаў вакол камуністычнай партыі, вакол свайго любімага прарадцы, спынаюцца камунізма Іосіфа Вісар'яніавіча Сталіна — вось што дае нам сілу і ўпэўненасць у барацьбе супроць імперыялістычных падпалчыцкай новай вайны, вось што дапамагае нам узяць нашы гаспадарку, аднаўляць і абудоваць нашы гарады і вёскі, узяць за пошлу і руці нашы велічуну, сонечную сталіцу — Мінск і яшчэ з большым нахвешнем працаваць над палепшаннем добрабыту, над узбагачэннем культуры народа.

З захаваннем сестралі савецкія людзі гістарычныя паставы ўраду аб абудаванні магучейшых у свеце гідрэлектрастанцый на Волзе і Гаўнага Туркменскага канала. Гэта — найвялікшыя, хваляючыя дакументы гераічных дзён сталінскай эпохі — эпохі барацьбы за мір, за шчасце, за камунізм.

Працоўны Савецкай Беларусі, поўныя творчага энтузіязму, на жывых прыкладах, на выніках свайго працы бачыць, як расце і мацее наша рэспубліка, як з кожным днём мажорнае дасягненні і здабыткі. Кожнаму з нас наглядна відаць плённыя вынікі клопатаў партыі і ўраду аб добрабыце беларускага народа, аб росте яго культуры.

Апублікаваныя гэтымі днямі паставы ЦК КП(б) аб аднаўленні і добраўпарадкаванні Мінска прасякнута цёлымі клопатамі аб жыцці савецкага чалавека, аб яго шчаслівай будучыні. У другой свайго паставы — аб палепшанні кіноабслугоўвання насельніцтва — ЦК КП(б)Б

лішч раз падкрэслівае, якая вялікая ўвага надаецца нашай партыяй распаўсюджванню ў масах працоўных перадавой савецкай культуры.

Нашы поспехі, перавагі сацыялістычнага ладу асабліва відаць і на тых пераўтварэннях, якія характарызуюць сёнешні дзень працоўных заходніх абласцей. Новыя заводы і фабрыкі, калгасы непаваральна змянілі аблічча былых, абрававаўных і занадбаных польскімі памешчыкамі і асаднікамі «ўсходніх краёў».

Выдатныя поспехі дасягнуты ў культурным будаўніцтве ў заходніх абласцях. У школах навучаецца больш поўнаўвучаў дзяцей, працуюць вышэйшыя навучальныя ўстановы, тысячы юнакоў і дзяўчат раз'язджаюцца кожную восень на вучобу ў буйнейшыя гарады Савецкага Саюза, паспяхова ліквідуюць малапільнасць і непахіснасць былых парабкі і падпалчыцкай рабочыя — выдатныя сведкі жорсткага, базіліскага капіталістычнага рабства, пра якое сёння ўспамінаюцца толькі словамі праклёну.

Непарушана адзінства і з'яднанасць у сталінскай сям'і народаў, безмежная адданасць партыі Леніна — Сталіна — вось шлях, які прывёў беларускі народ да слаўных перамог, шлях, які вядзе яго да вышэйшых камунізма. Адзінства і дружба народаў — гэта найвялікшае заваяванне ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі партыі, аснова жыцятворчага савецкага патрыятызма, высокіх камуністычных прыпынкаў савецкага грамадства.

«Камуністычныя прыпынкі», — гаварыў М. І. Калінін, — калі ўзяць іх у простым выглядзе, — гэта прыпынкі высокаадукаванага, сумленнага, перадавога чалавека, гэта — любоў да сацыялістычнай Радзімы, дружба, таварыства, гуманнасць, сумленнасць, любоў да сацыялістычнай працы і цалы рад іншых высокіх якасцей, зразумелых кожнаму.

Дапамагаць партыі выхоўваць і развіваць гэтыя якасці, гэтыя прыпынкі — найпершая задача савецкіх пісьменнікаў, мастакоў, работнікаў навукі і культуры. Паказваць на канкрэтных жыццёвых прыкладах сілу савецкага патрыятызма, сацыялістычнае разуменне працы, прапандаваць рысы новага, перадавога, рысы камунізма ў нашай рэчаіснасці, у дзейнасці нашага народа — самы ганаровы і пачэсны наш абавязак.

Мільёны простых людзей свету, погляды якіх скіраваны да Савецкага Саюза — магучыя прыгадкі міру і дамакратыі, — вучацца на лепшых творах савецкага мастацтва і літаратуры, якія трэба змагацца супроць капіталістычнага рабства і прыгнёту, за мір, за дамакратыю і сацыялізм. З вышэйшым гістарычнага значэння, усведамлення свайго ролі ў барацьбе за камунізм вызначае і азначае сваю працу, свае пазіцыі наш савецкі народ. Толькі з гэтых вышэйшых павіннасцяў, адзінаццаці і адзінаццаці, якія трэба змагацца супроць капіталістычнага рабства і прыгнёту, за мір, за дамакратыю і сацыялізм. З вышэйшым гістарычнага значэння, усведамлення свайго ролі ў барацьбе за камунізм вызначае і азначае сваю працу, свае пазіцыі наш савецкі народ. Толькі з гэтых вышэйшых павіннасцяў, адзінаццаці і адзінаццаці, якія трэба змагацца супроць капіталістычнага рабства і прыгнёту, за мір, за дамакратыю і сацыялізм.

Да свята ўз'яднання

Будзьце асветныя ўстановы БССР дзейна рыхтуюцца да адзінаццаціга гадзіня ўз'яднання беларускага народа ў адзінай Беларускай Савецкай дзяржаве. У музеях, бібліятэках, раённых і сельскіх дамах культуры адбываюцца выставы, прысвечаныя знамянальнай даче ў жыцці беларускага народа. Баранавіцкая абласная і Пастаўская раённая бібліятэкі Маладзечанскай вобласці арганізавалі выставы літаратуры на тэму: «Ленін і Сталін — стваральнікі Беларускай Савецкай дзяржавы». У Мінскім музеі Вялікай Айчыннай вайны і Гродзенскім гістарычна-археалагічным музеі сабраны і экспанаваны матэрыялы аб вызваленчым паходзе Чырвонай Арміі 17 верасня 1939 года, аб гістарычнай сесі Вархутынага Савета БССР, на якой разглядалася пытанне аб прыняцці Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны ў адзіную сям'ю савецкіх народаў.

Пінскае і Полацкае абласныя лясныя бюро, Пружанская, Нясвіжская і Мірская раёны лектарскія групы арганізавалі лекцыі і даклады сярод сельскага насельніцтва на тэмы: «Вялікі рускі народ — друг, брат і вызваліцель беларускага народа», «Барацьба беларускага народа за вызваленне Беларусі ад нямецка-фашысцкіх акупантаў», «Беларускі народ у барацьбе за лабоду камуністычнага грамадства» і іншыя.

У дзень гадзіня ўз'яднання ў гарах культуры і адпачынку і гарадскіх садах наладжваюцца народныя гуляння, выступленні калектываў мастацкай самадзейнасці, фізкультурныя спаборніцтвы. У хатах, чыталнях і сельскіх клубах абудова сустрачкі працоўных з Героямі Савецкага Саюза і Героямі Сацыялістычнай Працы, са знатнымі людзьмі рэспублікі.

У гістарычныя дні

У гістарычныя дні ўз'яднання беларускага народа ў адзінай Савецкай дзяржаве на экраны кіноапарату рэспублікі будуць дэманстравацца лепшыя савецкія гісторыка-рэвалюцыйныя фільмы «Ленін у Кастрычніку», «Ленін у 1918 годзе», «Вялікі грамадзянскі», «Клятва», «Маладая гвардыя», «Ванітацін Заслоў», «Савецкая Беларусь», «Надзненне Бярзіна», «У іх ёсць Радзіма», «Сакрэтная місія», «Смелыя людзі».

Наказ кіноапарату суправаджаецца гутаркамі, лекцыямі і дакладамі аб міжнародным становішчы, аб барацьбе савецкага народа за мір і дамакратыю. Кіноапарату і кінолубы афармляюцца лозунгамі і плакатамі, а ў файле арганізуюцца выставы аб дасягненнях беларускага народа за гады савецкай улады.

У Мінску ў гарадскім парку культуры і адпачынку адбываюцца новыя кіноапараты на 500 месца. На экране новага кіноапарату мінчанам будзе паказаны фільм «Смелыя людзі».

Закапчаецца будаўніцтва новага кіноапарату ў Мазыры.

ПРЫХОД ШЧАСЦЯ

Тады восень ішла з пазалотай праз ляс, праз палі і праз пашу, Налі шляхам за рота рота Праз граніцу праходзілі нашы Войскі, узняўшы велічуну ў просіны Сцягі, быццам-бы ветразі ў моры. І мы ў тую шчаслівую восень Закавалі ў труну сваё гора.

Закавалі яго, закапалі — Хай калом яму будзе магіла!.. Ранкам ясным прыслаў шчасце Сталін, Шчасце дзверы мае расчыніла:

— Добры дзень.
— Добры дзень.
— Можна ў хату?
— Дзіва што! Дзіва што! Рад прыходу! Многа лет, многа зім, год багата Я чкаў цябе, шчасце, з усходу.

Калі вырай ляцеў — я на крылы Свае думы чапляў і жаданні, Каб з усходам з'явіцца свае сілы, Каб са шчасцем знаў мяне ў зданні!

Рэха ўчую — жадаў дакаціцца Хоць-бы рэхам да зорнай сталіцы; Рад крыніцай плысці праз граніцу, Каб у шчасце ў народнае ўліцца.

А паве з усходу вятрыска І донаціць свабодныя спевы — Шчасце блізнянка-блізнянка, блізня! А ў нас гора направа, налева.

І навіні цяпер таму гору Стала каменем цвёрдым магіла!.. Шчасце прамнем сваім яснарэм Шлях мой новы ў жыццё авесціла.

І са шчасцем няма ў нас расстанну, Як расстання няма птушцы і гаю. Я са шчасцем свайм, як з каханай, Сэрца ў сэрца жыў у родным краю.

І як сонца з заходу не ўстане І не кіне шляха свайго ў змрок, Так і гора на свята мой не стане І не спыніць імклівага кроку!

Бо са шчасцем прыйшла да парога Мое свабоднае навек. Долю маю І ні пана, ні чорта, ні бога Знаць не знаю і знаць не жадаю!

Поле злева маё, поле — справа, Поле нашае роднай арцылі. Мая слава — калгасная слава, Нас з калгасам ніхто не раздзеліць!

Бо нашай наша аднасць за атам, Бо свята адна ў нас мэта: — Саў садзіць, працаваць мірным хатам, Міру быць на зямлі ўсяго свету!

Недарэмна-ж ідзе з пазалотай Восень спелымі сніжамі, Як і ў верасень той, калі роты Нам разавялі змрок і нудоты Агнявымі сваімі сцягамі!

Тыя роты паслаў, тыя часці Сталін родны да нас праз граніцу, Каб навіні далі волю ў шчасце, Покі сонейка будзе іскрыцца.

Святкаванне дня танкістаў у рэспубліцы

Увесь савецкі народ 10 верасня ўрачыста святкаваў Дзень танкістаў. У гэты дзень савецкія людзі адзначалі баювыя справы танкістаў у Вялікай Айчыннай вайне з нямецка-фашысцкімі захопнікамі і японскімі імперыялістамі і вялікія поспехі работнікаў танкавай прамысловасці ў галіне ўмацавання баявой магучнасці Савецкай Арміі.

Шырока быў адзначаны Дзень танкістаў у Мінску, гарадах і вёсках рэспублікі. Урачысты вечар, прысвечаны свята, адбыўся ў Мінскім Доме афіцэраў. У Мінску адбылося многалюднае гуляння. Працоўныя наведлі гістарычныя месцы баёў савецкіх танкістаў супроць гітлераўскіх захопнікаў.

Гутаркі і даклады аб бронетанкавых і механізаваных сілах Савецкай Арміі адбыліся на фабрыках, заводах і ў навучальных установах.

У часць дня танкістаў

У часць Дня танкістаў Беларускай Дзяржаўнай філармоніі накіравала ў вайсковую частку мінскага гарнізона сімфанічны аркестр (дырыжор Т. Каламіцава). Былі дачынены два шафскія канцэрты, у час якіх выкананы уверцюра з оперы «Русан і Людміла», вальс фантазія кампазітара М. Гайнік, фінал чацвёртай сімфоніі П. Чайкоўскага, вальс і чардаш з балета «Лебядзінае возера», вальс Хачатуряна з кінофільма «Маскарад» і яго-ж лягітка з балета «Гаянэ».

У канцэртах таксама прынялі ўдзел артысты А. Альшэўская, А. Жэмер і К. Пурысі.

Забяспечыць паказ кінокарцін ва ўсіх населеных пунктах рэспублікі

Гэтымі днямі Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі абмеркаваў пытанне аб стане і мерах па палепшанню кіноабслугоўвання сельскага насельніцтва рэспублікі.

Цэнтральны Камітэт адзначыў, што, нягледзячы на значнае развіццё кіносеткі ў вёсцы, кіноабслугоўванне сельскага насельніцтва рэспублікі пастаўлена недавальняюча. Міністэрства кінемаграфіі БССР, абласныя ўпраўленні і раёныя аддзелы кінафікацыі фармальна адносяцца да арганізацыі кіноабслугоўвання сельскага насельніцтва, недадаючы кіно, як адзін з магучых сродкаў палітычнага выхавання працоўных.

Сістэматычна не выконваецца дзяржаўны план кіноабслугоўвання насельніцтва. У 1949 годзе план па ахопу глядачоў выкаланы на 78,8 процанта, па валавым збору — на 66,4 процанта. За 7 месяцаў 1950 года план таксама не выкананы.

У раёне абласцей і раёнаў рэспублікі ёсць вялікая колькасць населеных пунктаў, у якіх кінофільмы не дэманстраваліся па працягу года і больш, у многіх вёсках і вёсках фільмы паклаюцца перагудару, з перапынкамі ў некалькіх месцах, а ў Жабінкаўскім раёне Брэсцкай вобласці ў большасці населеных пунктаў насельніцтва не бачыла кінокарцін па працягу года. Не паказваліся фільмы на працягу двух і больш год у многіх вёсках Лагішынскага, Іванаўскага, Лунінецкага, Ваўкавыскага і Васілішкаўскага раёнаў.

Устаноўлена, што большасць працоўных рэспублікі па віне Міністэрства кінемаграфіі і яго мастовых органаў не мелі магчымасці глядзець многія лепшыя савецкія мастацкія, навукова-папулярныя і дакументальныя фільмы. У Баранавіцкай вобласці кінофільм «Мічурын» за 1949 год і тры месяцы 1950 года прагледзелі ўсяго 6.000 чалавек, фільм «Канстанцін Заслоў» — 17.000 чалавек, фільм «Каштоўныя зёрны» — 4.000 чалавек.

У Магілёўскай вобласці ў вёсцы за гэты-ж час прагледзелі фільмы «Мічурын» толькі 1,5 тыс. чалавек, «Выбарская старана» — 3 тыс. чалавек, «Каштоўныя зёрны» — 1,5 тыс. чалавек. Такая безадказная і заганная практыка ў рабоце Міністэрства кінемаграфіі БССР, абласных упраўленняў і раённых аддзелаў кінафікацыі янасныя палітычную і матэрыяльную шкоду інтарэсам нашай дзяржавы.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі адзначае, што многія партыйныя арганізацыі выпусцілі са сваіх рук кіно — гэтую магучую ідэалагічную зброю партыі, прадставілі справу кіноабслугоўвання сельскага насельніцтва самадэбу. Таму кіноабслугоўванне сельскага насельніцтва паводзіцца ў адрыве ад палітычных і гаспадарчых задач, якія вырашаюць партыйныя і савецкія органы. Нама сапраўды клопатаў аб рэгулярным абслугоўванні сельскага насельніцтва кінофільмамі. Кіноперасоўні не маюць пастаяннага маршрутаў, не маюць раскладу дэманстравання карцін у населеных пунктах.

Безадказнасць і бескантрольнасць, якія маюць месца ў рабоце раённых аддзелаў кінафікацыі, кіноперасовак і кіноапарату, прыводзяць да раскідвання дзяржаўных сродкаў, да зрыну рэгулярнага кіноабслугоўвання насельніцтва. З прычыны папусцісцтва Міністэрства кінемаграфіі БССР, абласных упраўленняў і раённых аддзелаў кінафікацыі, а таксама з прычыны таго, што партыйныя органы займалі пазіцыю неўважання ў справу кіноабслугоўвання насельніцтва, у цэлым раёне выпадкаў кіноперасоўні захпілі ў свае рукі праідзівоты і жулікі, якія выкарыстоўваюць дзяржаўную кіноапаратуру, як сродак для свайго лёгкага багавы. Ёсць выпадкі, калі па годзе і больш кіноапарату не здаюць у банк вырчку, атрыманую ад кіносеансаў.

Міністэрства кінемаграфіі БССР (гав. Красоўска) сельскай кіносеткай кіруе дрэнна, не вывучае і не аналізуе работу абласных упраўленняў, раённых аддзелаў кінафікацыі, кіноапарату, кіноперасовак. Не ўстаноўлены належныя кантроль за работай кіноапарату, ім не аказваюцца неабходная дапамога ў палепшанні справы кіноабслугоўвання насельніцтва. Кіноапаратуны фактычна пазабавлены магчымасці карыстацца прэміяльнай сістэмай аплата працы, якая павышае іх зацікаўленасць у перавыкананні планаў па абслугоўванню насельніцтва кіносеансамі.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі падкрэслівае, што райкомы КП(б) Беларусі павінны адгледзіць вялікую ролю ў справе вывядзення парадуку ў кіноабслугоўванні сельскага насельніцтва. Аднак да гэтага часу многія райкомы КП(б) Беларусі і іх сакратары не выкарыстоўваюць кіно, як магучы сродак у правядзенні палітычнай і культурна-асветнай работы на вёсцы. Райкомы КП(б) Беларусі упусцілі са сваіх рук работу кіноперасовак, між тым як ад іх патрабавалася, каб кіноперасоўні былі замацаваны за пэўнымі сельскімі саветамі, каб райкомы КП(б) Беларусі і зацвердзілі маршруты і расклады для кожнай кіноперасоўні з указаннем, калі і ў якім

калгасе, МТС, саўгасе будзе дэманстравацца той ці іншы фільм.

Масва-палітычная работа вакол дэманструемых фільмаў не вядзецца, між тым ад райкомаў КП(б) Беларусі патрабуецца, каб яны вылучалі спецыяльных лектараў, дакладчыкаў і бяседчыкаў з ліку партыйнага актыву, арганізацый, настаўнікаў, якія растлумачвалі-б значэнне таго ці іншага фільма. Не арганізаваны прыём ад насельніцтва папярэдніх заявак па фільмы. Насельніцтва не атрымлівае таксама неабходных рэкамендацый, якія фільмы пажадана прагледзець. Кіносеансы для дзяцей не арганізуюцца.

Райкомы КП(б) Беларусі не вядуць палітыка-выхаваўчай работы сярод кіноапарату, забываючы аб тым, што кожны кіноапарату выконвае важную функцыю агітацыйна-прапагандыскай работы ў вёсцы.

Абкомы і райкомы КП(б) Беларусі не аддаюць адпаведнай увагі падбору і выхаванню кадраў начальнікаў раённых аддзелаў кінафікацыі. На гэтыя пасады ў раёне месца назначаюцца работнікі, якія не заслугоўваюць такога высокага давер'я, не падрыхтаваны і не здольныя па-большэйшаму арганізаваць справу кіноабслугоўвання насельніцтва.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі з мэтай карэнага палепшання кіноабслугоўвання сельскага насельніцтва рэспублікі абавязвае абкомы і райкомы КП(б) Беларусі звярнуць сур'ёзную ўвагу на рашучае палепшанне справы абслугоўвання кінофільмамі сельскага насельніцтва. Неабходна неадкладна ліквідаваць адназначныя недахопы ў гэтай справе. Кіноабслугоўванне сельскага насельніцтва партыйным арганізацыям трэба ўзяць у свае рукі, памятаючы, што кіно з'яўляецца мадэрнай сродкам у справе камуністычнага выхавання шырокіх мас працоўных.

ЦК КП(б) Беларусі ставіць як важнейшую задачу ў масва-палітычнай рабоце на вёсцы — забяспечыць паказ кінокарцін ва ўсіх населеных пунктах рэспублікі. Неабходна арганізаваць справу так, каб усе кіноперасоўні былі замацаваны за сельскімі саветамі, мелі маршрут руху па населеных пунктах, мелі расклад па днях і часах, у якім населеным пункце і ў які час даюцца кіносеансы. ЦК КП(б) Беларусі ставіць задачу, каб у кожным калгасе і вёсцы рэспублікі кінофільмы дэманстраваліся два — тры разы ў месяц, а ў тых калгасах, дзе ёсць клубы і кіноапарату, кінофільмы павінны дэманстраваліся не менш аднаго разу ў тыдзень. У вялікіх населеных пунктах павінна быць арганізавана па некалькі кіносеансаў адной і той-жа карціны.

Абкомам КП(б) Беларусі прапанавана штомесячна разглядаць і зацверджаць рэпертуарны расклад па кіноапаратуках вобласці, а таксама штомесячна абмяркоўваць вынікі кіноабслугоўвання насельніцтва, прымаючы аператыўныя меры да ліквідацыі недахопаў.

Райкомы КП(б) Беларусі павінны забяспечыць дэманстраванне кінокарцін у кожным калгасе і вёсцы строга па графіку, арганізаваць масва-палітычную работу з насельніцтвам вакол савецкіх мастацкіх, навукова-папулярных і ханікальна-дакументальных фільмаў, прыцягваючы да гэтай работы партыйны і беспартыйны актыву раёна.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі абавязвае Міністэрства кінемаграфіі БССР, абкомы і райкомы КП(б) Беларусі да 1 кастрычніка 1950 года перавесці ўсе кіноперасоўні на кароткія пастаянныя маршруты, устанавіць шэраг графікаў работы з зацверджаннем месца, дзён і часу кінопаказу ў населеных пунктах. Пры вызначэнні маршрутаў зыходзіць з неабходнасці замацавання кожнай перасоўні за 2—3 сельскімі саветамі і 2—3-разовага абслугоўвання насельніцтва сельскага савета на працягу месяца.

Сакратары райкомаў КП(б) Беларусі абавязаны забяспечыць арганізацыю сістэматычнай работы з кіноапаратамі сельскіх кіноперасовак, працягнуць пастаянныя клопаты аб іх ідэіям і культурным росце, вырашчваючы з іх сапраўдных агітатараў і прапагандыстаў, бліжэйшых памочнікаў партыйных арганізацый у масвавай рабоце сярод насельніцтва.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі адобрыў прапанову ЦК ЛКСМ Беларусі аб выдзяленні ў верасні месцы 1950 года для работы ў якасці кіноапарату 500 комсамольцаў і комсамолак.

ЦК КП(б) Беларусі абавязвае Міністэрства кінемаграфіі БССР (гав. Красоўска) перабудаваць сваю работу, палепшыць кіраўніцтва абласнымі упраўленнямі і раённымі аддзелаў кінафікацыі, прыняць канкрэтныя меры да ліквідацыі недахопаў у кіноабслугоўванні сельскага насельніцтва.

Міністэрства кінемаграфіі БССР абавязала палепшыць падрыхтоўку і перападрыхтоўку кадраў начальнікаў аддзелаў кінафікацыі і дырэктараў раённых кіноапаратаў. Міністэрству кінемаграфіі БССР дазваляе правесці ў 1950 годзе месячныя курсы (два скліканні) па перападрыхтоўцы начальнікаў раённых аддзелаў кінафікацыі і дырэктараў раённых кіноапаратаў.

ЦК КП(б) Беларусі прапанавала Міністэрству кінемаграфіі БССР (гав. Кра-

соўскаму) забяспечыць праз раёныя аддзелы кінафікацыі савесовае азнамленне шырокіх мас насельніцтва з графікам работы кожнай сельскай кіноперасоўні, месцам кінопаказу і назвай дэманструемых фільмаў, выдашы для гэтай мэты спецыяльныя макеты плакатаў.

Рэспубліканская кантора «Галоўкінопраката» (гав. Каржыцкая) павінна выдаць масавым тыражом макеты афіш, безмятэк, а таксама лібрэта кожнага фільма, дэманструемага ў рэспубліцы, забяспечыўшы імі ўсе сельскія кіноапаратуны.

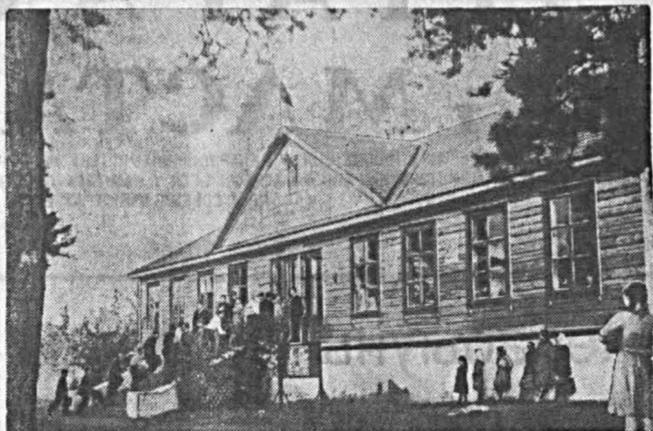
Раённым камітэтам КП(б) Беларусі прапанавана да 1 кастрычніка 1950 года забяспечыць выдзяленне ў дапамогу кіноапаратам у дожным сельсавесце і калгасе грамадскага кіноапаратара.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі абавязвае старшых раённых выканаўчых камітэтаў Саветаў дэпутатаў працоўных штомесячна заслугоўваць на пасяджэннях выкананую дакладу начальнікаў раённых аддзелаў кінафікацыі і дырэктараў раённых кіноапаратаў аб выкананні планаў кіноабслугоўвання насельніцтва; забяспечыць прадстаўленне сельскімі саветамі і калгасамі транспарту для перакідкі кіноперасовак у строгай адпаведнасці з маршрутамі і графікамі іх работы.

Рэспубліканскай кантorej «Галоўкінопраката» (гав. Каржыцкая) і ўпраўленню Міністэрства сувязі СССР па БССР (гав. Косаву) прапанавана ліквідаваць выдаткі зрыну кіносеансаў па віне арганізацыі працэдуры і сувязі. Перасылку фільмаў на кіноапаратуны праводзіць нароўні з перадавоымі друкам.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі для забяспечэння старанняга падбору і замацавання кадраў работнікаў кіносеткі ўводзіць у наменклатуру пасад, зацверджаных ЦК КП(б) Беларусі, пасадзі начальнікаў абласных упраўленняў кінафікацыі і дырэктараў абласных аддзяленняў рэспубліканска

У БЕЛАРУЧАХ

У маляўнічай мясцовасці, вадаль ад Лагойскага гаспіталя, стаіць вёска Беларучы. Тут, на ўскраіне сасновага бору, размешчана новае паміканне школы, якой прысвоена імя Янкі Купалы. Валікі прасторны будынак пабудаваны па рашэнню Урада Беларускай ССР.

У вёсцы Беларучы за адну зіму 1898 і 1899 г.г. 17-гадова Янка Купала на «вядзінцы» закончыў 3-класнае народнае вучылішча. Беларучы старажытна добра памятаюць юнага Янку Купалу. Антон Ануфрыевіч Гарошка, Аміліян Аляксандравіч Бяляўскі, Ануфры Абражэвіч і многія іншыя вучыліся разам з Купалай. Пры школе быў інтэрнат, у якім і жыў усю зіму будучы паэт.

У Беларучым вучылішчы тады было больш 100 вучняў, аднак настанік быў толькі адзін — Мікалай Турчановіч. Да вучылішча старэйшых класаў ён ставіў аб'яваваць: яны ўжо ўмеюць чытаць і пісаць.

Іван Луцвіч тады чытаў усё, што трапілася на рускай і польскай мовах. Ён хутка прачытаў усё кніжкі, якія былі ў настаўніка, у маскоўскага дзяка Былінскага.

Расказваюць, як пасля заканчэння вучылішча, Іван Луцвіч з сябрамі хадзіў за 14 кіламетраў у Бясыды, да пана Чаховіча прабіраць кніжкі. Памешчык меў вялікую бібліятэку. Аднак ён непрыязна сустраў сялянскіх хлопцаў і кніжак не даў. Іван Луцвіч балачка перажываў гэтую нядачу, угадваў сям'ю скарэйшай яшчэ раз, але тыя адмовіліся.

Беларучская калгасніца Марыя Яфімаўна Мітай вядомыя батрачына на хутары Лінія, недалёка ад фальварка Апоны, які тады зраўнаваў Луцвічы. Яна ведае

... Два пажылыя калгаснікі ідуць па вуліцы Беларучы. Адгэтуль новая школа вядзецца, як на далоні. На высокім фасадзе, на чырвоным палотнішчы буйнымі літарамі напісана:

Віці, каласуйся, мой край,
Ці састаня захап, ці ўхоп,
Аб Сяінае песні спявай,
Спявай, беларускі народ!

— Гэта пра Беларучы так сказаў Купала? — пытаецца адзін калгаснік. — Тут-жа яго край.

Другі батрадушны ўсімхалеца, адказвае: — Вядома, і пра Беларучы. Уся Беларусь, увесь Савецкі Саюз — яго край.

К. ПАНКОУСКІ.
На здымку: школа імя Я. Купалы ў Беларучах.

Фота Г. Буаенні.

ПЕРАБУДАВАЦЬ БЕЛАРУСКАЕ МОВАЗНАЎСТВА НА АСНОВЕ СТАЛІНСКАГА ВУЧЭННЯ

(Да вынікаў Усесаюзнай нарады па пытаннях мовазнаўства)

Геніяльныя працы таварыша І. В. Сталіна «Адносна марксізма ў мовазнаўстве», «Да некаторых пытанняў мовазнаўства» і «Адкава таварышам» унеслі поўную яскасць у навуку аб мове і паклалі капей таму дасю ў мовазнаўстве, які быў створаны прадстаўнікамі так званата маракскага вучэння аб мове. І. В. Сталін выкрываў сутнасць антымарксісцкага поглядаў Н. Я. Мара і ўказаў на тое, што савецкае мовазнаўства не можа развівацца на аснове яго памылковых формаў.

Перад савецкімі мовазнаўцамі паўстала цяпер важнейшая задача перабудовы ўсёй сваёй дзейнасці на аснове ўказанняў правядары, каранінага палешання навукова-даследчай, метадычнай і педагогічнай працы ў галіне мовазнаўства.

Гэтая задача з'явілася галоўным прадметам абмеркавання на Усесаюзнай нарадзе па мовазнаўству, якая адбылася з 21 па 24 жніўня 1950 г. ў Маскве. На нараду прыбылі каля 800 работнікаў вышэйшых школ Масквы, Ленінграда, Мінска і іншых гарадоў.

Са зместу прамовамі выступілі на нарадзе міністр вышэйшай адукацыі СССР тав. Кафтаў, намеснік міністра, член-карэспандэнт Акадэміі навук СССР тав. Самарын і дырэктар Інстытута мовазнаўства акадэмік Вінаградзкі.

Работы таварыша Сталіна па пытаннях марксізма ў мовазнаўстве — шырокая праграма дзеяння для ўсіх савецкіх вучоных, сказаў тав. Кафтаў, выкараненне апракчэўскага рэжыма ў мовазнаўстве стварае неабмежаваныя магчымасці для плённай працы савецкіх мовазнаўцаў.

Галоўнай і першаступеннай задачай для савецкіх мовазнаўцаў з'яўляецца вывучэнне марксізма-ленінізма і барацьба са спрахачствам і вульгарызмацтвам ва ўсіх іх праявах. Імяна няўмеласця прымяненні палажэнні марксізма да мовазнаўства, беспрыпынна адносіны да вучэння класікаў марксізма-ленінізма прымяні Н. Я. Мара і яго вучняў да той бітаганіна, якая панавала да надаўняга часу ў вырашэнні асноўных пытанняў мовазнаўства сярод кіруючых работнікаў савецкай лінгвістыкі.

Мовазнаўчыя дысцыпліны чытаюцца ў 32 універсітэтах і 359 педагогічных і настаўніцкіх інстытутах Савецкага Саюза, падкрэслі ў сваім выступленні тав. Самарын. Адзоль вынікі велізарнай важнасці правільнай арганізацыі гэтай работы, пастапоўкі яе на высокім ідэіна-тэарэтычным узроўні.

Усе выступаўшы ў спрэчках з глыбокім хваляваннем гаварылі аб вялікай любові і ўдзячнасці да таварыша Сталіна, які вывёў савецкую навуку аб мове з тэту тупіка, куды яе прывяла дзейнасць прыхільнікаў Мара. Гэтыя выступленні былі прасякнуты таксама жаданнем узвясці за працу па-новаму, узняць савецкае мовазнаўства на вышнюю, вартую вялікай Сталінскай эпохі.

Міністр асветы РСФСР тав. Байраў у сваім выступленні расказаў аб тым, як марксісты спрабавалі падпарадкаваць сваёму ўплыву сярэдняю школу. Наведанне настаўнікамі або вучнямі тэорыі Мара лічылася пажыкім злычынствам.

Але, насупераг намаганням марксістаў, савецкая школа, абкружана клопатамі нашай партыі і ўрада, расце і мацнее. На-

даўня нарада настаўнікаў, якія не маюць Другагоднікаў, арганізавана Міністэрствам асветы РСФСР, даказала, якіх выдатных вынікаў дамагаюцца ў сваёй працы настаўнікі-партыёты. І гэтыя вынікі былі дасягнуты па-за ўсялякай сувяззю з метадыкай, якую марксісты спрабавалі навазаць школь.

Прафесар Санжэў (Маскоўскі Інстытут усходазнаўства) у сваім выступленні расказаў пра тую школу, якую прывёс Н. Я. Мар савецкаму усходазнаўству. Памылковае вытлумачэнне пытання аб класавай сутнасці мовы прывяло да няправільных высвадаў і ў адносінах да мовы мовы ўсходу. Першы том параўнальнай граматыкі кі мангольскіх моваў — праца, якая мае вялікае практычнае значэнне, быў сустрачы ў штыці прыхільнікамі Мара.

У большасці прадстаўнікоў так званата новага вучэння аб мове не было сапраўднай большавіцкай прычыннасці, сказаў прафесар Чыкабава.

Характарызуючы дзейнасць Мара, прафесар Чыкабава зазначыў, што ў ёй можна выразна адрозніць два перыяды: першы, звязаны з вывучэннем моваў Каўказа, калі вучоны імкнуўся даводзіць свае навуковыя палажэнні. Імяна да гэтага перыяду адносіцца тыя асобныя работы Н. Я. Мара, якія таварыш Сталін ахарактарызаваў, як «добрыя, таленавіта напісаныя творы, дзе ён, забывшы аб сваіх тэарэтычных прэтэнзіях, добрасумленна і ўмела даследуе асобныя мовы».

Другі перыяд навуковай дзейнасці Н. Я. Мара адзначаю стварэннем агульна-лінгвістычнай тэорыі, так званата новага вучэння аб мове. У гэты перыяд часу, іранічна заўважыў прафесар Чыкабава, Мар ужо нічога не даводзіць, а іншы раз і проста загадае.

Нарада па мовазнаўству закончылася спецыяльнымі семінарамі выкладчыкаў мовазнаўства дзяржаўных універсітэтаў і педагогічных інстытутаў, на якім бы абмеркаваны цылы рад глыбокіх тэарэтычных праблем, што вынікнуць з указанняў І. В. Сталіна. З лекцыямі на семінары выступілі вядучыя савецкія лінгвісты: акадэмік Вінаградзкі, прафесары Чыкабава, Аванесэў, Калашнін, Чарных, Санжэў, Булаховіч, дацэнты Сярабраннікаў і Паспелыў.

Жк нарада, так і тэарэтычны семінар маюць надзвычай важнае значэнне для дасягата развіцця беларускага мовазнаўства, таму што задача рэалізацыі геніяльнай сталінскай праграмы ў галіне ўваранення марксізма ў мовазнаўстве павінна стаць справай гонару і для ўсіх мовазнаўцаў Беларусі.

Вядома, што і ў Беларусі мела месца прапаганда так званата новага вучэння аб мове. У Беларучым дзяржаўным універсітэце імя В. І. Леніна, педагогічных і настаўніцкіх інстытутах рэспублікі чыталіся тэарэтычныя курсы і праводзіліся семінары, якія прапагандавалі лінгвістычную тэорыю Н. Я. Мара.

У меншай ступені гэта адносіцца да сярэдняй школы, дзе прапаганда марксізма не вялася так актыўна, як у вышэйшых. Але і тут павінны быць перагледаны ўсе

падручнікі і навучальныя дапаможнікі, метадычныя распрацоўкі і праграмы.

Натуральна, што пытанне аб новых падручніках і навучальных дапаможніках для вышэйшай школы мае выключнае значэнне. Тут трэба адзначыць тую акалічнасць, што студэнты вышэйшай школы павінны атрымаць, побач з новымі работамі і лепшымі работамі на славянскай філалогіі і агульнаму мовазнаўству з ліку ўважых, з якіх цяпер знята забарона, накладезана на іх прадстаўнікамі так званата новага вучэння аб мове. Класічныя лінгвістычныя работы А. Вастокава, Ф. Булаева, А. Патабіні, А. Шахматава, Ф. Фартуатава, Е. Карскага і інш. неабходна зрабіць адбыткам студэнтаў філалагічных факультэтаў Беларусі. Гэтая задача павінна, вядома, вырашацца ў агульнасаюзным маштабе, але пэўная частка працы па перавыданні і пашырэнню фонда работ на класічнай славянскай філалогіі, асабліва ў дачыненні да тых, якія маюць непасрэдныя адносіны да беларускай мовы, можа быць зроблена ў Беларусі.

Пачасныя і важныя задачы стаюць перад беларускімі лексіколагамі. Сталінскія выказванні аб слоўніковым фондзе і слоўніковым складзе як асноўным будаўнічым матэрыяле мовы высуваюць важнейшую задачу даследвання слоўніковага складу беларускай мовы. Побач з такімі агульнымі праблемамі, як законы развіцця слоўніковага фонда, павяста і рад іншых актуальных праблем. Адной з іх з'яўляецца даследванне тых змен, што адбыліся ў слоўніковым складзе беларускай літаратурнай мовы пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Вялікае практычнае значэнне мае вывучэнне адносін паміж слоўніковым складам народных гутарак і літаратурнай мовы, таму што можна і трэба ставіць пытанне аб узбагачэнні літаратурнай мовы за кошт народнай. Гэты працэс ужо даўно ідзе ў мове, беларускія пісьменнікі шырока выкарыстоўваюць лепшыя слоўніковыя элементы народнай мовы, але ніхто яшчэ не займаўся гэтым пытаннем, не спрабавалі ўскрыць і аб'ягуліць заканамернасці, якія дзейнічаюць у дасягнем выкладку.

Вынікі ваіранняў над слоўніковым фондам і слоўніковым складам беларускай мовы павінны быць адлюстраваны не толькі ў манграфічных работах, але і ў аднаведных слоўніках, якія фіксуюць слоўніковае багацце мовы. У гэтым напрамку зроблена яшчэ вельмі мала. У Інстытуце мовы, літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР цяпер вядзецца праца па стварэнню руска-беларускага і беларуска-рускага слоўнікаў. Руска-беларускі слоўнік, прыкладна на 80.000 слоў, набліжацца да завяршэння. Сабраны асноўны матэрыял па беларуска-рускаму слоўніку, к канцу года маркуецца скончыць панярэдняю апрацоўку гэтых матэрыяла.

Але выданнем гэтых слоўнікаў далёка не вычэрпваюцца задачы беларускіх лексіколагаў. На чарзе стаюць стварэнне атымалагічнага і гістарычнага слоўнікаў і вядліката тлумачальнага слоўніка беларускай мовы.

Сталінскія выказванні аб граматычнай сістэме мовы як аб неабходнай умове ўнасаблення чалавечай думкі ў матэрыяльную моўную абалонку павінны легчы ў аснову працы над граматыкай беларускай мовы. Побач з пераададненнем і крытыкай граматычнага вучэння Н. Я. Мара, трэба ажыццявіць стварэнне нарматыўнай граматыкі беларускай мовы. Не менш важнай з'яўляецца і задача стварэння гістарычнай граматыкі беларускай мовы (за якой павінна быць створана і гісторыя літаратурнай беларускай мовы).

Праца па напісанню гісторыі беларускай мовы ўжо была пачата, але быў недавальняючым метада не арганізацыі. Асобныя раздзелы даследванняў даручаліся розным аўтарам, якія працавалі адасоблена, без патрэбнага кіраўніцтва і ў канчатковым выніку не выканалі сваіх аб'язкаў.

Для напісання гісторыі беларускай мовы неабходна стварыць сталы аўтарскі калектыў.

Літаратурна-беларуская мова павінна атрымаць і адпаведнае графічнае афармленне. Неабходна канчаткова зацвердзіць праект новага беларускага правапісу. Добра, стабільная арфаграфія будзе мець неадзімае практычнае значэнне і з'явіцца, у сваю чаргу, адным з важных фактараў у працэсе дасягата развіцця беларускай літаратурнай мовы.

Аднаўленне ў правах генеалагічнай класіфікацыі моваў ставіць задачу параўнальнага вывучэння славянскіх моваў. У гэтай працы павінны прыняць актыўны ўдзел і мовазнаўцы Беларусі. Трэба адначасова ўводзіць у практыку выкладання як вышэйшай, так і сярэдняй школы параўнальнае вывучэнне беларускай і рускай моваў, як моваў адной славянскай сям'і.

Шырокае поле дзейнасці адкрываецца перад беларускімі дыялектолагамі. Глыбокі і гранічны выразныя выказванні І. В. Сталіна аб мове і дыялектах ствараюць магчымасць пастапоўкі дыялекталагічнай працы на небывалую дагэтуль вышыню.

Зусім вядома, што выкананне гэтых грандыёзных задач звязана з праблемай падрыхтоўкі новых кваліфікаваных кадраў. Колькасць навуковых супрацоўнікаў у адпаведных інстытутах Акадэміі навук БССР і іншых навукова-даследчых установах з'яўляецца недастатковай для паспяховага вырашэння надзвычайнага пытання мовазнаўства. Недастатковы размах навукова-даследчай работы і ў педагогічных ВНУ рэспублікі. Становіцца можа быць палешана шляхам пашырэння кантынгента аспірантаў па мове ў ВНУ Беларусі, а таксама шляхам адкамандавання лепшых з выніскаючых навуковых устаноў у ВНУ Масквы, Ленінграда і іншых гарадоў, дзе ёсць умовы для падрыхтоўкі аспірантаў на розных галінах мовазнаўства.

Натхнёныя мудрым сталінскім вучэннем аб мове, мовазнаўцы Беларусі ўпэўнена пойдуч наперад па тым шляху, які адкрыў перад імі геній Сталіна.

Б. КАСОУСКІ,
кандыдат філалагічных навук.

Янка БРЫЛЬ

У Забалоцці днее

Пісьменнік Янка Брыль закончыў новую апавесць «У Забалоцці днее». У творы паказваюцца дасягненні працоўнага сялянства заходніх абласцей рэспублікі, яго пераход на шлях калектывізацыі. Поўнасцю апавесць будзе змешчана ў дзевятым нумары часопіса «Полымя». Ніжэй друкуецца ўрывак з гэтай апавесці.

Прышла вясна. Над палосамі сьвейкай раллі, над жытняй руно і травой цэлы дзень не змаўкаюць пудоўныя песні-званочкі жаўраўнікаў і роўны, дзелавіты гукаў трактараў. Да таго, што жаўраўнак віртаецца вельмі рана, што не змаўкае ён ад цямна да цямна — у Забалоцці прывыклі, вядома, даўно. У маці маёй ёсць нават вельмі моцнае падэрэнне, што ён нікуды і не ляціць, а проста вылезе вясной з-пад мяжы і ціпмак... Словам, без жаўрука і вясна не была-б вясной. А гукаў трактара — песня для нас зусім новая. Мы ў Забалоцці і слоў не, так сказаць, добра не ведаем яшчэ, і з мялоды сям-там збіваецца, а ўжо яна зачаравала нас, ужо ў душы прачулася зайдроснае жаданне авалодаць і гэтай песняй. І авалодаем, не можа быць!..

А пакуль што... яна гучыць не на нашых палях.

Пакуль што на дзікай мяжы, што аддзяляе нашы палі ад клёнаўскіх, сядзіць Шарэйка, брыгадзір, выпраецца кенкай і стогне:

— О-хо-хо!.. Як-жа тут перажыць яе, гэта вясну?!.. Калі я цяпер, Васіль, не здурнею зусім, дык увосені буду вельмі разумны. Палосы праклятыя, га?..

І сапраўды — палосы нам дапаклі цяпер, як ніколі раней. Што там раней! Раней кожны з нас пасабку капаўся на сваёй паласе, і толькі ўсяго. А цяпер брыгадзіру такому — уаічы, калі ласка, што дзе пасеяна, пасля чаго пасеяна, хто і колькі пасеяў!.. Яны-ж, палосы гэтыя, не толькі дзелавіца наўдвоўж, яны і ўперак падзелены: вожны гаспадар сам сабе падаляў — метраў сто і асобны кавалак; там жыты ў яго, там гарох, там бульба, — проста таа прарастае коўдра, што шмецца з маленкіх рознакаляровых кавалачкаў.

— Ашалель трэба ад усёй гэтай бухгалтэрыі, — гаворыць Шарэйка. — А ён гудзе, ён іграе на нервах!..

Трактар відаць і адгэтуль, з мяжы. На супольным абшары клёнаўскай раллі, нібы капяр на возеры, ходзіць рупліва жалезны араты і сейбіт. Спявае з рання да почы, нібы той жаўраўнак, а нам зайдросна слухаць.

— Нічога, цёзка, — кажу я, каб супакоіць Васіля. — Увосені заспявае і ў нас. Не ўсё адразу. І так зірні — яго характэрна!..

Характэр ў нас такое, што вышлі мы цяпер у поле вельмі дружна. Такая талачка, што не было ад самага пачатку свету. Коці хадзіць папарна — і ў палузе, і ў сядзіцы, і ў баране... не ў баране, праўда, а ў парных баранках «зіг-заг», якіх мы паспелі некалькі штук набыць. Гной на адзін ці на два сужыжыя шпурі воічы цэлы дзесятак падвод. Распрасваюць яго таксама гуртам. І нова ўсё гэта для нас і хораша!

Увосені толькі, як засяваў у першы дзень першай калгаснай сям'і нашы бацька калгасны — Ячмы! Якая раіца была, які дзень для засевак! Ціханька, цёла, надочны праішоў, як па заказу, дожджык, ад якога ралля надшыла, нібы цеста ў дэжы. Як сёння баць Ячмага — кленчыць зрэбымі порткамі ў пухкай раллі і забрабе рукамі ў кужалыны бележы фартук залатны зярняты аўса. Рукі ў старога надзеваныя, цвёрдыя, — мнота цэсты перавярнулі за свой век, мнота зярнят засякалі ў раллю. Стары пажывата ўстае. Пакуль набраць з фартука першую жменьку зярнят, даўней ён скінуў бы шапку, як рабілі заўсёды бацькі і дядзі, памахаў бы рукой ад ілаба на жывот і з пляча на плячо. Але цяпер рабідь гата— і старому няёмка. Прычытка, праўда, прычыткай, а ўсё-ж навошта крывіць душой.

калі і сам не верыш даўно і іншы можа далячы калючым словам?.. А я, прызнаюся, думаў тады, што дзядзька і шапку скінуў на тое, каб перахрысціцца. Ды ён зняў гэту шапку, зірнуў на мяне, хітравата прыплюшчыўшы вока, і шпурнуў яе наводмах праз мяжу, на руць. А сам пайшоў, пабурў па раллі, спраўна гонячы перад сабой шырокі залаты сёў. Без шапкі, з сёвай таловай.

Хораша гэта! І старое яно, сям'я рукамі, і новае, наша — агульным насеннем у агульную нашу, вольную калгасную вясну!..

Былі засеўкі і на новы год. Таксама нібы сёны помніцца — Пятро Пятровіч Верабей стаіць на дароце, глядзіць услед за нашай новай сямляй і кажа:

— Смесна проста, таварыш Сурмак!.. Яна такая шырокая, а ён вузкі, загончык траці. Яна прывыкла высваецца... ці, дэш сказаць, не прывыкла яна, а ўжо такая і ёсць прырода ў савецкай машыны, што лабіць гэта машына прастор. Возьмем гэтую самую сямляку, — хіба-ж ён на такіх вась, як гэта, палосках хадзіць?..

Што тут скажам! — Пятро Пятровіч адваж за дваццаць год на ўсходзе і ад палос, і ад жыцця такога, як наша. Яму смесна, глядзячы на старое. А мы-ж пачынаем новае жыццё, нам не смесна, а радасна.

Мікола наш ідзе за сямлякай. Хлопец вачэй не вядзе — назірае, як роўненька, як дружна сымпаліцца зярняты. Яму радасна, што ўжо і сямляка ідзе па нашым забалоцкім полі, што нашы коці ў калгаснай канюшні, на калгасных харчах не стаюць такімі, як ім прарочылі ўсе капейкі і барбукі. Коці сытыя, лёгка ідуць у машына, а побач з ім, за мяжой, на залуштыяй жытняй руні, тапе яшчэ адна наша ралля — яшчэ адно калгаснае жарабей. Нахай топчачка, такому дзавалалецца пакуль што ўсё. Не дарэмна-ж мы так чавалі іх нараджаючы, не дарэмна-ж і нашы коціх не дасыпалі начэй, каб не праспаць яго!.. Ячмы нават і рупіць — «жыгавата срэбра» — зашмў яму ў жыжучку — істужку, які ўпрыгожана шыя малаго жарабейка. Каб не зракло часам ліхо вока. Спрадвечны звячэй такі ў Забалоцці. Ды тут, вядома, не ў ачычкі справа, а проста ад рупнасці, проста радасна бачыць, як яно спраўна расце і множыцца — наша агульнае дабро. Дык нахай сабе тунае, хоць і на руні!..

Пятро Пятровіч смяецца... Ды ён смяецца не з нашай, вядома, радасці, бо радасць

гэту ён любіць. Інакш не сядзеў-бы ён тут пэўны дзямі, не ўставаў-бы разам са мной на досвітку, не сачыў-бы так пільна за ўсім. Сам памагаў размаркоўваць насевы культуры; вучыў, дзе і як рассяваць мінімальныя ўгнаенні; сачыў за ачысткай насення і нормаў высеву. Мы палюбілі яго, як свайго чалавека, «вучонага гаспадарка», а ён таксама рад, што і да нас ідзе сапраўднае жыццё.

На першай Кругліцы блішчыць над сонцам апалазаваная сасна. Смачна пахне жыўцай, што ліне да рук цеслярў. Руціла чокань сямгера, шортае прадоўжана піла, чуваць то смех, то галасы.

— Рэд, два — узлілі! Надзіміся!..

На загончыках, якім ужо больш не арацца, вянюк за вянюк вырастае зруб. Грамадскі свіран, — наша першая калгасная пабудова. Коцічымі абмежаваны вялікі кавалак поля — плошча пад калгасны двар. Ён падзелены на тры асобныя сектары: складскі, работні і жыгаваладоўчы. На пляцоўцы жыгаваладоўчага сектара таксама пачаўся будаўніцтва, — калгасца роў пад фундамент кароўніка, нашу першую пабудову з самана. Гаўрусь Калядка, якога мы прызначалі брыгадзірам па будаўніцтву, працэў цяпер, як хлопец гавораць, «на чарычак», — усё будаўцця цяпер на тыповых праектах. «Мне толькі добра расказаў, — гудзе Гаўрусь, — а ўсё разумем і сам». І не дзіва — хлопец змалку «валочыцца на зрубках», зарабляючы хлеб сямлякай. Комазолец Валодзька Цітовіч узнавальнае саманую брыгаду, у склад якой сабраліся амаль адны маладыя. Вунь дзе ён, наш «саманны завод», каля самай дарогі, у глінішчак. Смесна і называць заводам усю гэту вытворчасць — так проста яна выглядае. Коція Ячмы і тахічкі ягоны толькі першы дзень паказвалі, як усё гэта робіцца: капалі разам з намі яны, рабілі першы замес і фармоўку. Цяпер Валодзька сварочае справы! сам. У круглай яно топчучка двое коней, месцяць калі. Усё ідзе ў гэта месіва — і самога з барбруковых стрых, і паліурха ўсякая, і карстычка. Баля другой ямы, дзе гатована месіва ўскісла за некалькі дзён пад саламянымі матамі, дзяткуці і хлопцы фармуюць на новым тачку саманную цыглу. Гатовая цёгла — памерам 32 на 16 сантыметраў — сохне, адна на таку, а ранейшая ў штабелях. Яшчэ дзень-два — і пачнем класці сены. Коція Ячмага сёння няма — ён недзе ў іншым калгасе, але справа і без яго не стаіць на месцы. Ён ведае, калі будзе гатова першая «ходка» цыглы, і

ён не смяюцца прыехаць паказаць нам кладку сены!..

Каля нашых саманых ям стаіць гарадская дзвіччына — у светлым паліто, пад капішоўчыкам, з разгорнутым блакотам у руды. Валодзька Цітовіч — на што дык вельмі рабітны хлопчына, а тут узваў ды збянтэжыўся. Карэспандэнт з газеты да нас?.. Ажно з Мінска прыехаў у Забалоцці?.. Дык што-ж тут у нас такога асаблівага глядзец? Пісаць пакуль што трэба пра Малевіча, пра клёнаўскі калгас, а мы — што мы?..

— Таварыш старшыня, — сустраў мяне збянтэжаны Валодзька, — вось яны хоцьчудь, таварыш карэспандэнт, каб мы расказалі аб нашай рабоце. А што тут расказваць?.. Можа хіба вы самі расказаце.

Даўчына на выгляд не намнога старэйшая за Валодзьку, аднак яна не бітажымца так, як наш саманны брыгадзір — ужо была, відаць, не ў адным Забалоцці. — Выбачайце, таварыш Сурмак, — не застайны вас дома, я проста пайшла сюды. У вас тут добра наладжваецца справа з будаўніцтвам!..

Іна гаварыла вельмі сур'ёзна, а мне і няёмка і смесна. Мне ўспамінаецца ралтам бацьку расказ пра тых «пашахондаў», што перапылвалі на бярэньне пераз раку. Называлі ногі пад бярэньнем і на прасілі чалавека адхікнуць іх ад берага. Той адхікнуў, а бярэньню перакулілася. Тырчаць ад нашых хітруноў адны толькі ногі наверх, а чалавек той дзівіцца на беразе: «Іначэ, — кажа, — не перасхалі, а ланіў ўс

На правах пасынка

(Крытыка і бібліяграфія ў часопісе „Польмя“ №№ 1—7 1950 г.)

Перагортваючы часопіс «Польмя» за гэты год, з прымешнаю хочацца адзначыць, што на яго старонках крытычэскай ацэнцы бездапаможна прытрымліваюцца артыкулы і рэцэнзіі, аўтары якіх павярхоўна разглядаюць мастацкі творы, сяк-так каментаруючы іх змест і не ўмеваючы заглянуць у творчую лабараторыю пісьменніка, паказаць яго моцныя і слабыя бакі. Бясспрэчна тое, што пасля сур'ёзных разоў пра слабасці і адставанне крытычнага фронту савецкай літаратуры, і ў прыватнасці беларускай, нашы крытыкі пачалі з большай адказнасцю ставіцца да сваёй працы, сталі больш патрабавальнымі да сябе.

Гэта прыкметна і на крытычна-бібліяграфічным матэрыяле, змешчаным у саміх нумарах часопіса «Польмя» за 1950 год. За сем месяцаў «Польмя» надрукавала некалькі крытычных артыкулаў і рэцэнзій, якія безумоўна заслугоўваюць увагі.

Каштоўнасць гэтых артыкулаў і рэцэнзій заключаецца перш за ўсё ў тым, што аўтары іх адмаўляюцца ад дрэўнай звычкі быць для чытача камінтатарам зместу і ідэяльнай накіраванасці літаратурных твораў і спрабуюць адказаць на другое, больш складанае і важнае пытанне — як пэўна аўтарская задума ўвасоблена ў творы, які мастацкія сродкі ўжывае пісьменнік, і ці можа аўтар з данымі імёна гэтых мастацкіх сродкаў найбольш поўна ажыццявіць сваю задуму.

Самы удадзай з рэцэнзій, надрукаваных у часопісе ў гэтым годзе, нам здаецца рэцэнзія маладота крытыка Б. Бур'яна «Назваў барацьбы і творчых працаў» («Польмя» № 2) — аб зборніку П. Панчанкі «Прсыяга».

Б. Бур'ян правільна робіць, разглядаючы новы зборнік П. Панчанкі ў сувязі з усёй напіранай творчасцю паэта, бо толькі на фоне прайдзенага пісьменнікам шляху можна па вартасці аданіць наступны творчы крок аўтара. Рэцэнзент здолеў пранікнуць у сутнасць паэзіі П. Панчанкі і паказаць, у чым яе своеасаблівасць. Пераканальна і паслядоўна ў рэцэнзіі даведзена, што сакрэт поспеху твораў паэта, арганічна звязанага з нашай рэчаіснасцю, — у пэўнай творчай вучобе ў Уладзіміра Маякоўскага. Імяна гэтае спалучэнне ведання жыцця з добратворным ушляхаваннем, таленавіцейшага паэта нашай эпохі робіць вершы П. Панчанкі баявымі, дзейснымі, робіць іх высокамастацкімі адбіткамі дум і спраў савецкага чалавека. Б. Бур'ян сапраўды падкрэслівае, што імкненне аўтара зборніка «Прсыяга» да наследвання лепшых традыцый У. Маякоўскага ніколі не змяняе арыгінальнасці і самабытнасці паэтычнага гонара П. Панчанкі, бо гэтае наследванне — творчае, глыбока асэнсаванае. «... Гэтая самабытнасць знаходзіць цыпер выйсце ва ўзаемадзейнай публіцыстычнай палыманасці, у навішанай аманіяльнасці, у яркай вобразнасці і ў трапнай канкрэтызацыі паэтам ідэяльных задумаў».

Сур'ёзная размова пра зборнік К. Кірэні «Мая рэспубліка» і А. Валюгіна «Негаральская арка» вядзецца ў рэцэнзіі У. Агіевіча «Пачуцці і вобразы, народжаныя часам» («Польмя» № 4). Крытык акрэсліў адметнае, чым вызначаюцца паэтычныя галасы К. Кірэні і А. Валюгіна, вызначыў асаблівасці і характар лірычных герояў паэтаў. У рэцэнзіі паказана, у чым сіла і слабасць маладых таленавітых аўтараў і на якім шляху іх чакае яшчэ большы поспех. Спрэчным толькі нам здаецца ацэнка паэмы А. Валюгіна «Негаральская арка», дадзена У. Агіевічам. «Ва ўсёй гэтай паэме... чытаем у рэцэнзіі... мы не зводзім ніводнага месца, калі не лічыць пасоўных слабых радкоў, дзе-б вобраз савецкага чалавека быў звязаны да прыватнага быцця або быў раствараны ў адзінае ўзвышанай рыторыцы». І далей: «З яе (паэмы) унутранага зместу вынікае духоўны вобраз савецкага чалавека, які пабудоваў сацыялізм, які адстаў і свае завабы ў жорсткай вайне з германскім фашызмам і цыпер ужо пачаў ідзе наперад, да камунізму». Слабасць паэмы «Негаральская арка», на нашу думку, аказваецца ў тым і заключаецца, што аўтару не ўдалося стварыць поўнакроўнага вобраза савецкага чалавека, аб якім ішла крытыка.

З крытычных артыкулаў, змешчаных у гэтым годзе ў «Польмя», грунтоўнасцю распрацоўкі тэмы вызначаецца артыкул М. Каймоўскага «Аб жыватворным ушляхаванні рускай літаратуры на беларускую» («Польмя» № 1). Гэта трэці артыкул крытыка Я. Яўкіна, прысвечанага праблеме ўзаемадзейнасці беларускай літаратуры з літаратурай вялікага рускага народа. На імітацыйных прыкладах, пачынаючы ад даўніх часоў, аўтар пераканальна паказвае шчыльную ўзаемадзейнасць двух братніх літаратур, паказвае пэўны ўплыў рускай пісьменніцкай на маладую беларускую савецкую літаратуру, на яе фармаванне і станаўленне. Хацелася б толькі, каб у трэцім артыкуле, у якім разглядаецца гісторыя развіцця беларускай савецкай літаратуры і яе ўзаемадзейнасці з вялікай рускай літаратурай, было больш канкрэтнага аналізу, каб правільна тэарэтычна палажылі аўтар артыкула былі падмацаваны пэўнымі давадамі.

Складаная і адказная задача ставіцца перад У. Карпавым, аўтарам артыкула «Праза 1949 года» — даць аналіз асноўных праявіў твораў мінулага года і вызначыць найбольш паказальныя, характэрныя, што было ў 1949 г. у галіне прозы.

Усім сапраўды крытык адзначыў, што сэрман М. Паслядоўна «Святло над Ліп-

скам», наводзе важныя ўзнятыя пытанні, глыбінні пранікнення ў рэчаіснасць і шырыню яе ахопу, ведання жыцця, мастацкай дасканаласці ў абмаўленні галоўных пераказаў, з'яўлення найбольш буйнай з'явы ў літаратуры мінулага года. Прааналізаваны рад твораў: У. Карпаў велікім свечасова ставіць пытанне аб уласце да апавядання, занябаннага ў апошнія часы ў нашай літаратуры. Зусім правільна на крытыкуецца ў артыкуле няўважлівасць асобных пісьменніцкаў да мастацкага боку сваіх твораў, да мовы, стылю, паязжжа. Увогуле ўдала артыкул У. Карпава нестае глыбокіх абгузненняў, якія вынікаюць з аналізу і назіранняў, зробленых крытыкам. Нельга таксама, на нашу думку, пагадзіцца са спрэджаннем аўтара артыкула, што «спазіў з году ў год пракадвала новае рэчышча для ўсёй літаратуры, падказвала ёй ідэі, тэмы, канфікты, каліні і нават вобразы». Не адмаўляючы таго, што адзін пісьменнік ушляхав на другога сілай свайго таленту, стылем сваіх твораў, сваёй самабытнасцю, мы лічым прыціпова няправільным рабіць адсюль вывад, што адзін жанр літаратуры — скажам, паэзія, да другога жанру — скажам, проза, ідэі, тэмы, канфікты, каліні і нават вобразы». Крытыка мастацкай творчасці — жыццё і толькі ў жыцці, у жывой рэчаіснасці пісьменнік навінен чэрпаць для сябе і тэмы, і канфікты, і — тым больш — вобразы. Адлюстраванне ўжо адлюстраванага — гэта і ёсць літаратурчына; копія з копіі, нават калі яна і таленавіта зроблена. І якраз заслуга М. Паслядоўна ў рамане «Святло над Ліпскам» заключаецца ў тым, што твор яго свеціць не адлюстраваным святлом, а ў тым, што ён — адбітак самога жыцця, што аўтар лісаў карпіну з жывой рэчаіснасці, а не капіраваў з карпіны на задзежную табу.

Карысную і патрэбную справу зрабіла рэцэнзія часопіса, надрукаваўшы артыкул В. Івашына «Янка Купала і газета «Северо-Западный край» («Польмя» № 5), у якім на цікавым фактычным матэрыяле паказаны палітычны напрук і характар газеты, дзе быў змешчаны першы верш класіка беларускай літаратуры.

Надзвычай важная і актуальная праблема была пастаўлена ў артыкуле М. Бартока — «Беларуская літаратура ў саміх братніх літаратурах Савецкага Саюза». На жаль, узяты на сябе задачы М. Бартока не вырашыла, яе артыкул уяўляе сабой спалучэнне асобных рэцэнзій на кнігі беларускіх пісьменніцкаў, якія выйшлі на рускай мове.

Удалыя крытычныя артыкулы і рэцэнзіі, што з'явіліся на старонках часопіса «Польмя» ў гэтым годзе, не могуць, аднак, асаляніць сабой сур'ёзных недахопаў, якія пакулі што вызначаюць работу адзёна крытыкі і бібліяграфіі.

Часопіс, перш за ўсё, наогул вельмі мада друквае крытыка-бібліяграфічнага матэрыялу. Дастаткова скажаць, што за сем месяцаў 1950 г. змешчана 26 артыкулаў і рэцэнзій. Калі ўлічыць, што з іх 3 артыкулы прысвечаны на беларускай літаратуры, 6 артыкулаў надрукаваны ў сувязі з пэўнымі датамі і 1 — на пытаных фальклора, то стане зразумелым, што часопіс непадушчаліа мала ўвагі аддае надзвычайна жывому нашай літаратуры. Зусім не ў нашане ў «Польмя» рэцэнзіі. У саміх нумарах — адназначны рэцэнзіі! Не даўна, што пераважная большасць твораў беларускай літаратуры часопісам не рэцэнзуюцца. Кнігі для напісання аб іх рэцэнзій вырабляюцца выключна, пэўныя прыціны ў падбор твораў адсутнічае. Адсутнічае, як відаць, сталы план работы адзёна крытыкі і бібліяграфіі. Інакш, чым растлумачыць той факт, што ў апошнім, сёмым, нумары крытычна-бібліяграфічны матэрыял амаль зусім адсутнічае і прадстаўлены адзінай рэцэнзіяй С. Майхровіча на кнігу Л. Цанава аб партызанскай барацьбе беларускага народа?

У мінулым годзе рэдакцыяй быў уведзены новы раздзел — «Жыццёвая паліца». Аднак, прытрымліваючыся два-тры нумары, гэты так патрэбны для часопіса раздзел бясслэдна знік са старонак «Польмя».

Паранейшаму ў часопісе не сустрачэнь праблемных артыкулаў, прысвечаных пытанню літаратурнага майстэрства, барацьбы за мастацкую якасць твораў. Няма ў «Польмя» грунтоўных артыкулаў манатрафічнага характару аб творчасці выдатных майстроў беларускай літаратуры.

Часопіс замкнуўся ў вузкае кола аўтараў, якія зрабілі яго сталым супрацьпалікам. Натуральна, што каб не паўтарыць з нумараў і нумар адных і тых-жа прозвішчаў, рэдакцыя вымушана некаторых з іх хаваць пад псеўданімамі, ствараючы ўяўнасць шырыні аўтарскага калектыва. На старонкі крытычна-бібліяграфічнага адзёна не запрашаюцца вопытныя мастацкія слова, пісьменнікі старэйшага пакалення.

Рэдакцыя не заўсёды бывае патрабавальнай да матэрыялу, які змяшчаецца ў часопісе, таму ў ім трапляюцца неадпаведныя артыкулы і рэцэнзіі, а ішны раз і цядайна, безадказна напісаныя.

Прыкладам такога нядайна напісанага артыкула можа служыць артыкул С. Майхровіча «Янка Журба» («Польмя» № 1).

Прычытаўшы гэты артыкул, нельга складзіць правільнага і выраднага ўяўлення аб месцы Я. Журбы ў нашай літаратуры. Крытык карыстаецца агульнымі ўзвышанымі фразамі і азначэннямі, якія прымяняе да мінш пісьменніцкаў. У артыкуле няма сур'ёзнай, дэталёвай, канкрэтнай размовы аб тым галоўным, што складае вар-

таць паэзіі Я. Журбы і вызначае яе значэнне. Пачатак артыкула, у якім даюцца біяграфічныя звесткі аб паэце, напісаны яўна не для гэтай работы; займаючы чварць усяго артыкула, ён нагадвае хутчэй за ўсё пачатак манатрафіі аб пісьменніку, — да таго надрабязна, дэталёва расказвае крытык пра дзіцячыя гады Я. Журбы, пра яго бацькоў, пра ўступленне на шлях творчасці і ішн. Нельга не звернуць увагі на тое, што артыкул у многіх месцах супярэчлівы; спрэджваючы адно палажэнне, крытык далей, сам таго не заўважваючы, абвергае яго. Так, С. Майхровіч піша: «Будуць паслядоўным перадавычымі рэвалюцыйна-дэмакратычнымі традыцый Які Купала і Якуба Коласа і іх творчага метада... метада крытычнага рэалізма... Янка Журба надаваў сваёй паэзіі жыццёвыя, актыўныя напрукі і бадэрасці». На наступнай старонцы чытаем: «У гэтым сэнсе (у сэнсе «ўвасаблення ў паэтычных вобразах іскахолага, дум і перажыванняў, мараў і імкненняў прыгнечаных».— І. К.) творчасць Які Журбы перадастрычцікага перыяду, яго манера і стыль носіць на сабе адбітак чыста асветніцкай, рэзумаузуральнай паэзіі». Як відаць, творчасць Я. Купала і Я. Коласа нічога агульнага з рэзумаузуральнай, асветніцкай паэзіяй не меда. Дык як-жа можа было быць паслядоўным Я. Купала і Я. Коласа, надаваць «сваёй паэзіі жыццёвыя, актыўныя напрукі» і адначасова быць блізка да чыста асветніцкай, рэзумаузуральнай паэзіі? «Матывы барацьбы за вызваленне працоўных былі дамінуючымі ва ўсёй дэвалюцыйнай творчасці Які Журбы... чытаем далей. — Паэт замінуў народ на барацьбу супроць прыгнечальнікаў». На напіранай старонцы знаходзім: «Пісьменнік прытрымліваўся той асветніцкай думі, што з сацыяльным алом больш паспяхова можа змагацца, калі шлях барацьбы асветлены ведамі... Пісьменнік верыць, што народ хутчэй будзе расказаны, калі ў яго сядомасць пранікне «светач-агонь» ведаў, які «срагвае і асветляе» (падраслена намі. — І. К.). Што-ж было дамінуючым у творчасці паэта — заклік да барацьбы ці асветніцкае спадзіванне на «светач-агонь» ведаў? Характарыстыкі і ацэнка крытыка вельмі ўжо «дыпламатычныя», «угувавыя»; іх можа павярнуць і так і гэтак. Вось падумоўваюча ацэнка творчага шляху паэта: «Не будучы наватарам у паэтычнай творчасці, наадварот — данукаючы «пакутлівыя празаісты», што знікаюць мастацкі ўзровень некаторых яго твораў, паэт тым не менш унёс, у меру свайго таленту, пэўны ўклад у агульную скарынку беларускай паэзіі» (падраслена намі. — І. К.).

Не задаволены, бясспрэчна, чытача і рэцэнзія Д. Сіцукіна «Як жыць сярод жытых» пра зборнік «Мы іх не забудзем» («Польмя» № 5). Аўтар не змог нічога пэўнага сказаць пра творчы вопыт пісьменніцкаў, якія загінулі ў баіх за Радзіму, і абмежаваўся агульнымі, напішлівым характарыстыкамі.

Аб найважнейшай рабоце рэдакцыі часопіса з аўтарамі сведчыць рэцэнзія В. Крыштала «Кніга аб юных патрыётах» («Польмя» № 2). Даручыўшы маладому рэцэнзенту адказную справу — даць ацэнку новай кнізе А. Якімоўска «Аповесці і апавяданняў», рэдакцыя не паказалася сама пазнаёміцца з гэтай кнігай, каб дапамагчы таварышу, які ўпершыню выступае ў друку, правільна разабрацца ў ідэяна-мастацкіх якасцях зборніка. У выніку — рэцэнзент набытаў. Захапіўшыся кнігай, ён пачаў хваліць без разбору і тое, што заслугоўвае рознай крытыкі. Так, В. Крышталь піша: «З астагніх апавяданняў асабліва вылучаюцца натуральнасцю ходу падзей, дынамічнасцю іх развіцця, іскахолагічным наглібленнем у дзіцячыя вобразы наступныя: «Піонер Геня», «Нямечкія пукеркі», «Сын», «Васількі». Калі такая ацэнка ў асноўным правільная ў дачыненні да апавядання «Піонер Геня» і навіраваная ў дачыненні да апавяданняў «Сын» і «Васількі», якім аказвае нешта «іскахолагічнага паглыблення ў дзіцячыя вобразы», дык у адносінах апавядання «Нямечкія пукеркі» трэба сказаць зусім ішнае. Аўтар расказвае, як хлопчык Віця ўкраў у немцаў пукеркі — «фрыцы не дае!» на стаде пакуліў. Не адчуваючы, што ўпамінаннем пра такі ўчынак героя пісьменнік прыліжае, абражае саўвух савецкіх дзяцей, якія ў вярхоім тылу разам са старэйшымі вялі барацьбу з ворагам, а не кралі недадкі са стала акупантаў. — аўтар буле ўвесь твор на гісторыі з крадзенымі пукеркамі. Нямечкі афіцёр, у якога Віця ўкраў пукеркі, арыштаваў Віця і яго маці (справа адбылася ў нішнім доме) і загадаў сцягнуць усю вёску на месца кары «злачынцаў». Сабра Віця, Грыша, у гэты час наглядваў з дзён за тым, што адбывалася ля шмбеліцы. Калі гітлераўцы падрыхтаваліся ўжо да пакарання, Грыша з аўтамата даў чаргу па катах. Праз хвіліну ўсё было скончана, ворагі забіты, арыштаваныя вызвалены і падаліся «наасустрач сінім барам і лясам». Апавяданне ад пачатку да канца надуманае, пабудавана ўжо на фальшывай аснове. Аднак, з маўклівай згоды рэдакцыі часопіса, рэцэнзент хваліць яго як твор, які «саблывае вылучаецца натуральнасцю ходу падзей».

Пра саблывасць адзёна крытыкі і бібліяграфіі «Польмя» ўжо неаднаразава гаварылася ў друку. Аднак адзёна гэты ўсё яшчэ застаецца ў часопісе на правах пасынка. Час, наопаць, прыціняць практычныя захады і выпраўняць становішча, з тым, каб крытыка ў органы Саюза савецкіх пісьменніцкаў БССР заняла належнае ёй месца.

І. КУДРАЦАУ.

На будаўніцтве кінатэатра „Перамога“

У верасні ў Мінску павінна быць закончана будаўніцтва кінатэатра «Перамога» наводзе праекта архітэктара Багданава.

У новым кінатэатры 650 месц. Апрача глядзельнай залі, тут ёсць вестыбуль, фойе і канцертная зала. Тэатр абсталяваны павейшай кінаапаратурай, мантаж якой хутка будзе скончаны. Выкананы галоўныя аб'ёмныя работы. Прывезены добрыя креслы з Бабруйскай фабрыкі імя Халтурнына.

Будаўніцтва забяспечана асноўнымі матэрыяламі, што стварае ўмовы для свечасвай адчытай аб'екта ў эксплуатацыю.

Але, як высветлілася ў гутарцы з начальнікам адзёна капітальнага будаўніцтва Міністэрства кінематграфіі БССР інжынерам І. Гелерам і кіраўніком работ інжынерам М. Ліфшыцам (праект № 1 «Галоўмінебуду»), становішча будаўніцтва выклікае трывогу.

Горш за ўсё іх выконвае свае абавязкі па будаўніцтве кантора аддзелачных работ «Галоўмінебуду» (кіраўнік тав. Дойч). У выніку гэтага затрымаўся ўстаўка лепшых работ, знешняя атынкаўка і амаль усё маларныя работы.

Некалькі кваліфікаваных рабочых — стэляроў, шлітачыкаў і абліцоўшчыкаў. Не зашкліны аконныя праёмы, нестае нікаліраванай аокулі для стэлярных вярбаў.

Есць сур'ёзныя хібы ў выкананых работах. Уся тэрыторыя будаўніцтва забурджана і траст не прымае ніякіх эфектыўных мер для яе ачысці і добраўпарадкавання.

У дрэнным становішчы электратэхнічныя работы. Мінскае абласное кіраўніцтва кінафікацыі не забяспечыла тэатр электратраматраў, а кантора «Севэлаэлектронтаж» (нач. тав. Аляксееў) нават не падвлячыла сюды яшчэ электралінію.

Мала ўвагі аддае новаму кінатэатру Міністэрства кінематграфіі БССР і кіраўніцтва «Галоўмінебуду», які на летні час па сутнасці спыніў работы на гэтым важнейшым аб'екце.

Кінатэатр павінен быць уведзены ў эксплуатацыю ў тэрмін, які вызначаны пастановай ЦК КП(б)Б аб ходзе аднаўлення і добраўпарадкавання Мінска. Аб гэтым павінны па-большавіцу паказаньця начальнік «Галоўмінебуду» тав. Катаволаў і міністр кінематграфіі БССР тав. Красоўскі.

На гарадскія тэмы

Назвы і шыльды

Нялаўна была апублікавана Пастанова ЦК КП(б)Б аб ходзе аднаўлення і добраўпарадкавання Мінска. Кожны радок гэтай пастановы прасякнуты глыбокай любоўю і пашанай да чалавека, сапраўды большавіцкімі клопатамі аб палепшанні яго добробыту і культурных умоў жыцця.

Хуткімі тэмпамі адбудовуецца сталіна БССР. У выніку плённых наватарскіх пошукаў інжынераў і архітэктараў, сталеваўскай працы рабочых, тут узніклі прыгожыя вуліцы, абсаджаныя шматгадовымі ліпамі, шырокія плошчы і светлыя дамы, велічыня, як выдатныя справы іх жыхароў.

Паэтычныя і хвалючыя назвы гэтых вуліц — Савецкая, імя Леніна, імя Карла Маркса, імя А. С. Пушкіна, імя Які Купала.

Але побач з новым у гаспадарцы і гарадскім жыцці ёсць яшчэ перажытыя старыя — «спадчына праклятага мінулага», ад якой чым хутчэй мы пазавімае, тым лепш.

Не вельмі прыемна, калі вуліца, на якой жыў, носіць такую назву, як Ямная ці Кладзішчанская.

Назвы вуліц Гандлёвая і Гандлёва-Узбярэжная ўзніклі за шмат год да Кастрычніцкай рэвалюцыі, калі тут было многа дробных крам і жылі прыватныя гандляры, але навошта нам гэтыя назвы цяпер?

Толькі лютай думкі некаторых адміністрацый можа вядучыцца захаванне назваў звышці Чыгуначных вуліц і завулкаў, двух Шостых ліній (а дзе першая, другая, чварцвертая і пятая лініі?), двух Базіеных (!) і трох Пасялковых вуліц, іцаці завулкаў Дамашэўскага, Чатырох Ізвозных вуліц і завулкаў, Базарных і Біржавых завулкаў, Пяёрдай, Саламаннай...

Справы людзей, што жыюць на гэтых вуліцах, іх сумленна патрыятычная праца на карысць Радзімы заслугоўваюць таго, каб вуліцам былі прысвоены такія-ж паэтычныя назвы, што носіць цэнтральныя вуліцы сталіцы рэспублікі.

У Мінску ёсць па пяць вуліц з аднолькавымі назвамі, але яшчэ мала вуліц, які-б ушляхавалі памяць герояў Савецкага Саюза — сьлёзу беларускага народа, што загінулі ў Вялікай Айчыннай вайне.

Беларускі народ славілі і цяпер славіць выдатныя дзеячы нацыянальнай культуры, навукі, літаратуры і мастацтва. Але ў Мінску ёсць толькі адна вуліца, якая носіць імя вялікага нацыянальнага паэта Які Купала.

Гарадскія і раённыя аддзёлы камунінай гаспадары прыўлагодзіць доўгую нехайнасць, якая мяжуе з абурваючай непрыемнасцю. Так, чамусьці вуліца імя М. І. Калініна перакручана ў «Калініна вул.», вуліца імя В. В. Куйбышава назва-

на «Куйбышава вул.», імя Розы Люксембург — «Р. Люксембург вул.», імя Н. Астроўскага — «Н. Астроўскага вул.» і г. д. На вуліцах горада скрозь можна сустраць непісьменныя абвесткі і рэклямы.

Адсутнічаюць клопаты аб добрабачы сельшчытца тлумачыцца тое, што падчас добрых назвы вуліц кампраметуюцца бязладдзем, якое пануе на іх. Так, у Мінску нельга знайсці больш замечанай і недагледжанай вуліцы, чым Акадэмічная, якая знаходзіцца па суседству з Акадэмічнай навуц.

У такім-жа запущаным стане, як многія вуліцы, знаходзіцца ў горадзе і шыльды.

У гэтым не цяжка пераканацца на канкрэтных прыкладах.

Чалавек збіраецца загазаць сабе новы гарнітур. Ён накіроўваецца ў атэль мод на Рэвалюцыйнай вуліцы. Пры ўваходзе ў атэль заказчыка сустракае зламаныя шыльды, на якой літаральна напісана наступнае: «Атэль

Пр... азы
ошывкі
із матэрыала заказчыка
мужскія, дамскія
дэткае
верхняе плаття
і м... головныя»...

Чалавеку, які ўпершыню прыехаў у Мінск, даўна бачыць на Прывазскай плошчы мноства ларкоў, сярэд якіх толькі адзін буйны, прыгожа аздаблены магазін Міхарагандлю. Але і на ім красуецца вышываная неарнавая шыльда:

«Бак
гастронамічны
магазі
№ 90»

А паблізу ад гэтага магазіна, у непародным суседстве з філалагічным факультэтам універсітэта, вісць шыльда, якая інфармуе аб абутовай майстэрні: «По ремонту и пошива (?) обуви».

У такім-жа «стылі» напісаны шыльды ў цырульнях, дзе адбываецца: «Волос окраска бровей и ресниц» (цырульня № 1 па вуліцы імя Калініна) і ішн.

Даволі часта яшчэ сустракаюцца шыльды-рабукі, накіштат: «М. Г. П. Т. — палатка № 6» (на Камароўскім рынку). Неадаволены гэтым ларком, пакупнік не ведае нават каму паскардзіцца, тым больш, што прадавец не праўдліва асабліва жадаюна раскрыць «сакрэт» устано-

вы, ад якой працуе ларок.

Крыўда і тое, што не толькі гандлявыя, але і некаторыя дзяржаўныя органы прыўлагодзіць збыткасць да культуры шыльдаў. І таму так здараецца, што праашчдаку № 13, якая адкрылася больш году таму назад, усё яшчэ па гораду расклеены рэклямыныя шыльды з надпісам «Уноў адкрыта ашчдакуса № 13» і г. д.

Усё гэта «дробязі», якім не месца ў нашым горадзе, у нашым побыце.

П. КАМАРОУ,
нач. адзёна па справах мастацтва
горы Бабруйскага аблвыканнаме.

НАШ ВОПЫТ

Таму ў гэтым годзе перад размяшчэннем хора была збудавана (метадам народнай будовы) спецыяльная пляцоўка памерам 20 на 10 метраў, прыўзнятая над узроўнем зямлі на паўтара метра. Гэтая астрада забяспечыла добрую бачнасць усіх нумароў.

Арганізаваная падрыхтоўка была праведзена на аснове набывага вопыту. У гэтым годзе колькасць харавых калектываў, што ўдзельнічалі ў сваче, павялічылася да 32. Некалкі хораў па падрыхтоўках было створана ў перыяд падрыхтоўчай работы. Значна ўзрасло майстэрства вядучых танцавальных калектываў горада, што дазволіла ўключыць у праграму складаныя харэаграфічныя кампазіцыі.

Работа па падрыхтоўцы да свята дала свае вынікі. Хор пад кіраўніцтвам тав. Багатава гучэў стройна

Любімая кніга савецкіх дзяцей

Сярод твораў, прысвечаных партызанскай тэме, пачэснае месца займае калектыўная кніга беларускіх дзяцей «Ніколі не забудзем». Напісаная юнымі ўдзельнікамі Вялікай Айчыннай вайны і партызанскага руху, яна хвалаюцца расказаваць аб тым, што бачылі і перажылі дзеці ў дні вайны і акупацыі, як і чым дапамагалі яны дарослым у змаганні з нечужымі і лютымі ворагамі. Выхад кнігі ў перакладе на рускую мову значна пашырыў кола яе чытачоў.

Цікава адзначыць, што куды-б ні трапіла кніга — на Сахалі, Калыму, у Астраханскую вобласць, на Каўказ, у Маскву ці Ленінград, — усюды яна гораць сустракалася як юнымі, так і дарослымі чытачамі. Без пераўвядзення можна сказаць, што «Ніколі не забудзем» — адна з самых любімых кніг савецкіх піонэраў і школьнікаў. За два гады, якія мінулі з часу выхату кнігі ў свет (1948 год), выдадзеныя дзіцячай і юнацкай літаратуры Дзяржаўнага выдавецтва Беларусі атрымала звыш сотні пісем-вотукаў. 200 пісем атрымала Ленінградскае аддзяленне дзіцячага выдавецтва, якое выдала кнігу ў перакладе на рускую мову. Ні на адну кнігу не паступіла столькі вотукаў у выдавецтва, як на гэту.

Некалькі цікавых пісем, якія перараслі ва ўспаміны аб перажытым у часе вайны і акупацыі, уключаны ў другое выданне кнігі.

Аб папулярнасці кнігі «Ніколі не забудзем» яскрава сведчыць перапіска, якая завязалася паміж аўтарамі кнігі і яе чытачамі. Пісьмы прысялаюць людзі самых розных узростаў. Чытачы захапляюцца знаходзілішчамі, адрагай, мужнасцю юных партызанцаў Савецкай Беларусі, якія ў гады грознай фашыскай навалы аказаліся вартымі сваіх бацькоў, братоў і сясцёр. Вось што піша лясніцкая школьніца Жыяна Кандрэва аўтару апавядання «Восем сутак» Іне Краснашчыр: «Дарэка Іна! Адночы я ўзяла ў бібліятэцы кнігу «Ніколі не забудзем». Назваўра, пасля ўрокаў, я чытала яе ўсюму класу. Не толькі мя, а і ўсім вучням яна вельмі спадабалася.

Тваё апавяданне «Восем сутак» мы абмяркоўвалі калектыўна. У ім нам асабліва спадабалася смеласць, хітрасць і зна-

ходлівасць маленькіх герояў гэтага апавядання! Наогул, кніга вельмі добрая і карысная».

Піонеры і школьнікі не толькі захапляюцца смелымі, адважнымі наводзімай герояў кнігі, але і імкнучы быць падобнымі да іх, пераймаюць лепшыя рысы іх характару — рашучасць, настойлівасць у дасягненні мэты, адданасць сваёй Айчыне. Характэрным у гэтых адносінах з'яўляецца пісьмо Соне Кац да аднаго з аўтараў: «Гэта пісьмо, — піша яна, — я пасылаю тэму, што прачытала кнігу «Ніколі не забудзем». Мне глыбока ўсхвалявалі зместамі ў ёй апавяданні. Я таксама шмат цяжка перажыла ў час вайны: у мяне забілі тату і многіх сваякоў, але так пакутаваць, як ты, мне не давалася. Але я добра ведаю, што зрабіла-б так, як ты і твае сямейныя, яе павінны рабіць усе савецкія людзі».

Шчыра больш яскрава і поўна выказаў свае думкі аб гэтым камсамольскім Аляксандру Пузевічу з Мясіслаўскага раёна Магілёўскай вобласці ў пісьме да Зой Васілеўскай:

«Учора я прачытаў зборнік апавяданняў беларускіх дзяцей «Ніколі не забудзем». Ён вельмі спадабаўся мне. Я хачу быць такім мужным і смелым, як юныя партызаны, апавяданні якіх змяшчаны ў гэтай выдатнай кнізе. Моцнае ўражанне зрабілі на мяне і твае апавяданні».

Аб тым, што кніга робіць вялікі ўплыў на чытачоў, сведчыць пісьмо студэнткі Зой Чысцяк з горада Сталіна, прысланае на імя Зой Васілеўскай. Вось што яна піша: «Добры дзень, незнаёмая Зочка. Ты будзеш здзіўлена, калі атрымаеш маё пісьмо, але я пастараюся каротка растлумачыць, чаму я напісала яго.

Я займаюся ўстаўніцкім інстытуце, на гістарычным аддзяленні. У гэтым годзе я канчаю яго. У час практыкі я давала ўрокі дзецям. Некя пасля заняўся я рашыла пачытаць вучням апавяданні з кнігі «Ніколі не забудзем». У ліку другіх прачытала і тваё апавяданне «Я везера». Дзеці з вялікай увагай і цікавасцю слухалі яго. Такой пісьні я яшчэ не назірала. Я прышла дадому і напісала табе гэта пісьмо».

Цяпер, калі ва ўсім свеце разгортваецца барацьба за мір, супроць паліцэйскай новай вайны, кніга «Ні-

колі не забудзем» набывае асаблівую актуальнасць. Яна не толькі напамінае аб зверствах і жудасях, перажытых савецкімі людзьмі і іх дзецьмі ў дні гітлераўскай акупацыі, але і гучыць грознай перасцярогай таму, хто імкнецца навізаць новую сусветную бойню. Тыповым у гэтых адносінах можа служыць пісьмо савецкай школьніцы з горада Грознага да Васі Саўдзянкі:

«Сёння я прачытала кнігу «Ніколі не забудзем». У ёй я знайшла апавяданні аб тваім падвигу. Я так рада, што Вялікая Айчынная вайна скончылася нашай перамогай. Вайна паслужыла добрым урокам для нашых ворагаў, якія на справе пераканаліся, як умеюць змагацца народ і яго дзеці за сваю свабоду і шчасце. Вораг убацьку магнутася Савецкага Саюза і не адважыцца напаць на нас. Дзякуй табе, дарагі таварыш, што ты смела абараняў сваю Радзіму ў дні Вялікай Айчыннай вайны».

А вось што піша воін Савецкай Арміі Н. Д. Протас да Раі Севарынец:

«Калі я чытаў тваё апавяданне «Смерць мамы», у мяне па скуры бегалі мурашкі. Страхі, якія апісваеш ты, прышлося перажыць і мне. Нашу вёску Мелашковічы немцы спалілі, а многіх людзей забілі.

Апавяданне спадабалася не толькі мне, але і другім байцам. Яно, як і ўся кніга, заклікае нас часна і добрасумленна павышчаць баявую і палітычную дысцыпліну, моцна стаць на варце міру, не дапусцаць новай вайны, не даць паўтарыцца тым жахам, якія прышлося перажыць дзецям нашага пакалення».

Аб вартасці гэтай кнігі добра сказаў народны паэт Беларусі Якуб Колас у сваёй прамове да першага выдання: «Кніга называе велічнасць душы і патрыятызм усяго народа ў палым і ў прыватнасці яго гераічных дзяцей, смелых, вынаходлівых, бесстрашных, шчырых воляю, мужна пераносячых нечужыя пакуты, дужых сваёй верай у перамогу над ворагам».

Між іншым, гэтую патрабаванні і цікавую кнігу не заўбодзі можна знайсці ў школьнай бібліятэцы. Тлумачыцца гэта тым, што кніга выдала невялікім тиражом. Дзяржаўнае выдавецтва Беларусі ўлічыла гэту асаблівасць і ў гэтым годзе перадае яе павялічаным тиражом.

П. РУНЕЦ.

ФЕЛЬТОН Сарока-белабока

Пра гэтую птаху вельмі даўно бабуркі расказвалі сваім унукам казачкі: «Сарока-белабока кашку варыла, сваіх дзяцкаў кармаіла. Хто дрывы сек, вяду насіў, у печы паліў — таму кашкі дам. А хто сарока-белабокі не слухаў, дроў не сек, вяду не насіў, у печы не паліў — таму кашкі не дам». Хочам і мы расказаць пра адну сароку.

Толькі гэта не казка, а праўда, і наша сарока мае прозвішча — Галаўнёў, імя — Яфім, па бацьку — Сідпанавіч, месца жыхарства — гор. Магілёў, Юбілейны вулвак, 9, кватэра 22, займае пасадку начальніка гарадскога аддзела «Самодруку», а ў анкетах піша «не жанаты». У перададзена таткі тры дзецка. Жывуць яны з мамай у горадзе Рослаўля, Смаленскай вобласці. Яны дрывы сякуць, вяду носыць, у печы паліць, а ўсё-ж кашкі ім Галаўнёў не дае.

У студзені 1948 года народны суд першага ўчастка гор. Рослаўля вынес рашэнне ўтрымліваць з Галаўнёва аліменты — 50 процантаў з заробку. Выкапаўшы ліст быў пасланы па месцу работы. І вось тут Галаўнёў Яфім Сідпанавіч пацаў злёгка пераважаць.

— Не з'яўжайся... Ды такім манерам ты з мяне, дарагая, нічога не атрымаеш. Бо я-ж начальнік! Хачу — дам грошы, а не захачу — не дам.

Галаўнёў, вядома, не пайшоў на кватэру жонкі біць пасулу. Ён прыдумаў іншае. 24 чэрвеня 1950 года, перад вышатай зарплатай, Галаўнёў напісаў распараджэнне: «З прычыны таго, што, нягледзячы на мае пісьмы ў Вярхоўны суд ССРС аб хутчэйшым разборы аб няправільным спаданні з мяне аліментаў, апошні не адказвае, таму ў далейшым з чэрвеня месяца г. г. утрымліваць з маёй зарплаты і перысляць Галаўнёваў не 1/3, а 1/4, г. з. 195 рублёў». Галаўнёў паставіў дату, подпіс.

Гэта было першае распараджэнне. Другое ён напісаў праз месяц, г. з. пасля таго, як першае атрымала законную сілу ва ўстанове, дзе ён начальнікам.

Другое распараджэнне было яшчэ больш нахабным:

«З прычыны бяздушнасці і бюракратычных адносін да маіх апеляцый з боку судовых інстанцый і некаторых абласных кіраўнікоў, рабіць утрыманне з маёй зарплаты, як наогул па аплдае аліментаў, забараняю».

Гэта ўжо аўна пагроза не толькі жонцы, але і ўсім работнікам юстыцыі Магілёва.

На жаль, гісторыя сумная, але ніхто не дапамог маці трых дзяцей адміністрацыі распараджэнне Галаўнёва, якое скасавала рашэнне суда.

Хто такі Галаўнёў? У сакавіку г. г. за расстраты і развал работы Крычаўскай кватэры сувязі ён быў зняты з пасадкі начальніка. Але начальнік Магілёўскага абласнога кіраўніцтва сувязі тав. Шацін, падпісаўшы загад аб зняцці Галаўнёва з работ, тут-жа расклаўся. Саёўм лісіца не доўга. Праз месяц Шацін падпісаў другі загад аб назначэнні Галаўнёва начальнікам Магілёўскага гарадскога аддзела «Самодруку» і нават вышатаў яму пад'ёмныя — тры тысячы рублёў. Удзянаважаны Міністэрства сувязі ССРС пры Совеце Міністраў БССР тав. Косаў у маі 1949 года адмяніў загад Шаціна аб назначэнні Галаўнёва начальнікам гарадскога аддзела «Самодруку». Але гэты загад не выкананы.

Цікава было-б даведацца, якая думка ў пракурора гор. Магілёва наконт усёй гэтай справы?

І. АБАДЗЕННА,
старшы інструктар Рэспубліканскага аддзела «Самодруку».

Канцэрты ў калгасах

У мэтах лепшага абслугоўвання калгаснікаў у перыяд уборкі ўраджаў і хлебааданч дзяржаве, Віцебскі абласны Дом народнай творчасці арганізаваў дзве агіт-брагады, якія былі накіраваны ў Гарадзкі, Мехавіцкі, Ульскі, Бешанковіцкі і Лепельскі районы.

Агібрыгады далі ў калгасах 33 канцэрты, на якіх прысутнічала 4 тысячы калгаснікаў, рабочых і служачых МТС.

Канфірэнцыя чытачоў

У мястэчку Бешанковічы, Віцебскай вобласці праведзена канфірэнцыя чытачоў па раманы П. Паўленкі «Шчасце», у якой прыняло ўдзел звыш 200 чалавек.

Канфірэнцыя прайшла вельмі актыўна. Раман выклікаў ажыўлены абмен думкамі. Нядаўна такая-ж канфірэнцыя адбылася па раманы С. Бабаўскага «Кавалер Залатога Звязду».

Новы кіночасопіс

Новы, 26 нумар кіночасопіса студыі «Беларусьфільм» прысвечаны паказу жываці ўзбуйненага калгаса імя Леніна Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці і ўкараненню стаханавіцкіх метадаў працы на Мінскім аўтамобільным заводзе.

Апрача гэтага, у часопісе расказваецца аб злёце юных піонэраў у Мінску перад пачаткам новага навучальнага года і аб прыездзе ў сталіцу рэспублікі дэлегацыі сталінградскіх будаўнікоў, якія абмяняліся вопытам з мінчанамі ў галіне хутчэйшага аднаўлення гарадоў.

Хор Гродзенскага тоннасоннага каміната.

Заканчэнне гастролі Іванаўскага тэатра аперэты

У Мінску ў памяшканні Дома афіцэраў, пачынаючы з 2-га ліпеня, гастроліраваў калектыў Іванаўскага абласнога тэатра аперэты на чале з галоўным рэжысёрам, заслужаным артыстам Таджыкскай ССР А. Храманкам і галоўным дырыжорам І. Гладунюком.

За час гастролі тэатр даў 50 спектакляў, у тым ліку выязныя ў клубе Мінскага аўтазавода, у Слуцку і ва Урчучы. Артысты ўдзельнічалі ў шэфскіх канцэртах, якія былі наладжаны рэспубліканскім праўленнем Саюза работнікаў мастацтва.

Мінчанам быў паказаны доваі разнастайны рэпертуар, у тым ліку шмат савецкіх музыкальных камедый: «Трамбіта», «Акуліна», «Шудоўны край», «Мая Гюэль», «Вольны вецер», «Вяселле ў Малінаўцы», «Аршыні-Мал-алан» і «Летуценнік». У Мінску таксама адбылася прэм'ера савецкай аперэты «Ець на Волзе гарадок» кампазітара Ляпіна.

У часе гастролі адбыліся рэпетыцыі музыкальнай кампазітара Фельмана «Залатое віно», якая рыхтуецца к адкрыццю асенняга сезона тэатра ў Іванаўе.

Калектыў у час гастролі працаваў з вялікім напружаннем, імкнучыся абслужыць як мага больш глядачоў.

Станоўчай рысай у рабоце тэатра ў Мінску з'яўляецца арганізацыя выступленняў у заклучных спектаклях салістаў Маскоўскага тэатра аперэты — артыстаў А. Анікева, В. Качалава, Н. Рубана, са-

ліста Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета І. Савітова.

Аднак можна пакадаваць аб тым, што Беларускі тэатральнае таварыства і дырэктар Іванаўскага тэатра не арганізавалі сустрэчы калектыва з майстрамі мастацтва, журналістамі і глядачамі Мінска ў мэтах абмену творчым вопытам і прыняццёй таварыскай крытыкі спектакляў.

Такая сустрэчка дапамагла-б тэатру вызваліцца ад недахопаў, якія яшчэ яму ўласцівы.

Істотнай хібай у рабоце тэатра з'яўляецца недастаткова высокая ідэяна-мастацкая якасць спектакляў. Не ўсе спектаклі, якія былі паказаны ў Мінску, знаходзяцца на такім узроўні, які адпавядае высокім запатрабаванням і эстэтычным густам савецкага глядача.

Так, у аперэце «Халодка» ёсць элементы замаўвання буржуазнай Францыі і пагардлівых адносін да народа.

У многіх спектаклях пануе венскі аперэтычны штамп, што перашкаджае калектыву авалоць мастацтва афармлення ў пераважнай большасці спектакляў.

Наглядаецца пэўны «камярцыйны» ухіл у рабоце Іванаўскага тэатра, ад якога яму неабходна як мага хутчэй пазабіцца, каб стаць высокамастацкім творчым калектывам.

Вечар мастацкай самадзейнасці, прысвечаны барацьбе за мір

Гомельскі гарком ЛКСМБ, абласная бібліятэка імя Леніна, праўленне клубу імя Леніна і абласны Дом народнай творчасці правялі літаратурна-мастацкі вечар, прысвечаны барацьбе за мір. Звыш 300 рабочых, інжынерна-тэхнічных работнікаў, служачых, студэнтаў і вучняў прышлі паслухаць выступленні маладых паэтаў Гомельшчыны, удзельнікаў мастацкай самадзейнасці.

Задачы метадычнага камітэта абласнога бібліятэкі тав. Замянін зрабіў даклад на тэму «Барацьба за мір — справа ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва». Пасля даклада былі прачытаны вершы, прысвечаныя барацьбе за мір.

Асабліва добра прагучалі вершы «Слова да Аб'яднаных Нацый» А. Куляшова ў вы-

кананні работніцы заводу «Гомсельмаш» Л. Іпшанай, «Хопіць» А. Пысіна ў выкананні студэнткі С. Шапольер і «Пасланне за мяжу» М. Танка ў выкананні тав. Сорынай.

У заклучэнне быў дадзены канцэрт мастацкай самадзейнасці, у якім прынялі ўдзел хор, аркестр народных інструментаў і асобныя выканаўцы.

Абласная бібліятэка сумесна з бібліятэкай клубу імя Леніна арганізавалі вялікую літаратурную выстаўку на тэму: «Барацьба за мір і дэмакратыю ва ўсім свеце». На ёй гэтага экспанаваны кнігі савецкіх і прагрэсіўных замежных пісьмемнікаў, а таксама часопісы і артыкулы з газет.

В. СЯМЕНАУ.

3 замежнай пошты

„Гары Трумэн — музыкант і аматар музыкі“

Пад такой назвай у чэрвеньскім нумары амерыканскага часопіса «Нью-Йорк Таймс Мэгэзін» змяшчаны артыкул нейкага А. Левіера. Артыкул гэты цікавы тым, што матэрыял, аб якім паведамляе аўтар, сведчыць аб сімтматычных настроях прэзідэнта ЗША Трумэна. Справа ў тым, што з некаторага часу амерыканскага прэзідэнта хваляюць нахвальныя мялоды.

Аказваецца, што Трумэн час-ад-часу адводзіць душу за музыкой! Каб рассяць непараўменны і сумненні адносна яго музычных схільнасцяў, Трумэн выказаўся каротка і недурасоўна. «Краіна магала-б мець першакласнага піяніста м'яік-хола, — сказаў ён, аднойчы. — Замест гэтага яна атрымала прэзідэнта». «Сляшы» рок, такім чынам, з запраўскага маэстра м'яік-хола зрабіў прэзідэнта...

Найбольш любімым музыкальным творам Трумэна, піша Левіера, з'яўляецца «Марш мэрвікаў» з вясмай сабаты Бяхоўскага і «Пахвальны марш» Шаўсена. Гэта — думку Трумэна — лепшае з таго, што стварыла музыкальная культура.

Прызнанне Трумэна прымушае задумацца над тым, што выклікала такую гарачую прыхільнасць прэзідэнта да пахвальнай музыкі. Аднак вельмі проста: не ад радаснага жыцця. Сумныя перапытывы ганейнай агрэсіі ЗША ў Карэі, праваапланавы Уол-стрыта ў Кітаі, базалдзёе ў Атлантычным саюзе — гэтай пярні Уол-стрыта, магучы рух народнаў за мір — усё гэта не можа не садзейнічаць узнікненню змрочных пахвальных настроў у Гары Трумэна.

Ю. НІНАЛЕУ.

Працягваецца прыём падпіскі НА ГАЗЕТУ „ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА“

ПАДПІСНАЯ ЦАНА:
на 1 месяц — 2 р. 20 к.
да канца года — 6 р. 60 к.

Падпіска прымаецца ва ўсіх гарадскіх і раённых аддзяленнях «Самодруку», ва ўсіх паштовых аддзяленнях, праз лістаносцаў і упаўнаважаных друку на прадпрыемствах, ва ўстановах, арганізацыях, у саўгасах і калгасах.

Галоўны рэдактар **М. ГОРЦАУ.**
Рэдакцыя: **М. БЛІСЦІНАУ, В. ВІТКА** — нам. галоўнага рэдактара, **М. КАЦАР, П. ПАДКАВЬІРАУ, П. ПАНЧАННА, М. ПАСЛЯДОВІЧ, Я. РАМАНОВІЧ, Н. САННІКАУ.**

НА МАНЯЖЫ ЦЫРКА

На працягу чатырох месяцаў у Мінскім цырку змянілася некалькі праграм. Рад нумароў выклікаў вялікае задавальненне мінчан. Да іх можна перш за ўсё аднесці дагестанскіх артыстаў-канатаходцаў Поўкра пад кіраўніцтвам народнага артыста Дагестанскай АССР Рабадана Абакарава, прыгожую Філасовых, артыстаў Патаінікіх, якія працуюць на пераходнай лясцы з першым артыстам Бараненкам і Зінчанку, што выконвалі цэнтрабюжны палёт пад купалам цырка, жаней Сабалеўскіх і іншых.

Найбольшае захапленне выклікалі дагестанскія канатаходцы. Цікава тое, што ў гэтай групе колькасць ў 7 чалавек — выключна моладзь, якая толькі што пачынае сваю работу ў цырку. Усе яны паходзяць з дагестанскага сёла Поўкра, усе яны дзеці калгаснікаў. Вядома, што хадзілі на тут нацягнутым канале ў Дагестане з'яўна распаўсюджана, як адзін з відаў нацыянальнага спорта, які мае практычнае значэнне. Гэта звязана з умовамі жыцця і працы дагестанскага народа ў горнай мясцовасці. Часам патрабавалася вялікая лоўчасць, смеласць і знаходлівасць, каб сабраць ураджай на амаль стромкіх земляных участках. І вось тут дапамагае напярэдня трэнеркаўка.

Цяпер на арэне цырка адбываюцца прадстаўленні з удзелам выключна жанчын — майстроў цырка. Гэта тэматычная праграма. Трэба сказаць, што тэматычная праграма, на стварэнне якой апошні час звярталася мала ўвагі, безумоўна апраўдваецца сабе.

Праграма «Жанчыны — майстры цырка» аб'явіла адзінай думкай аб свабоднай савецкай жанчыне-патрыётцы сваёй Радзімы, смелай, адважнай і спрытнай, якая дасягае дасканаласці ў цыркавым майстэрстве. Гэта праграма карыстаецца заслужаным поспехам у мінчан.

Прадстаўленне праграмы пачынаецца з парады-пралога пры ўдзеле ўсёй трупы артыстаў. Глядач з вялікім удзямам слухае вершы аб савецкай жанчыне-патрыётцы. Цэнтральнае месца ў парады-пралогу займаюць жывыя скульптуры, якія адлюстроўваюць ролю жанчыны ў савецкім грамадстве.

Затым пачынаецца выступленне артыстаў цырка. Амаль усе нумары знаходзяцца на высокім прафесійным узроўні. Радасна адзначыць тое, што большасць выканаўцаў — таленавіта моладзь.

Ул. НЯФЭД.

Літаратурнае аб'яднанне на заводзе

На заводзе «Гомсельмаш» пры рэдакцыі шматтыражнай газеты «Голас стаханавца» створана літаратурная група, у якую ўвайшлі пачынаючы аўтары — майстра кавальска-прэсавага пэха В. Спрычанч, фармаўшчык В. Кіленка, супрацоўнік ра-

Новыя кнігі

1. Беларуская літаратура XIX стагоддзя. Зборнік твораў. Складзі В. Барысенка, М. Ларчанка і Л. Філаўскага, пад рэдакцыяй Ю. Шпыркоўскага. У зборнік увайшлі творы анімалінай літаратуры — «Фейда на выварат», «Тарас на Парнасе», вершаваныя апавяданні, анімаліныя вершы на сацыяльна-бытавыя тэмы, «Гутаркі», творы П. Бахрыма, В. Дуніна-Марцінкевіча, К. Каліноўскага, Ф. Багушэвіча, Янік Лучыны, А. Гурывіча, М. Косіч.

У кнізе змяшчаны тэксты, якія амаль невядомы шырокаму чытачу: казеды «Сялянка», «Вершы Навума Прыгаворкі», «Травіца — брат-сястрыца» — Дуніна-Марцінкевіча, вершы Адама Гурывіча, урыўкі з «Мужыцкай праўды». Гастуся Каліноўскага, пераклады баяк Брылава М. Косіч і інш.

Выдавецтва Акадэміі навук БССР. Мінск, 1950 год. Тыраж кнігі — 10.000 экзэмпляраў. Стар. 336. Цана 10 рублёў.

2. Максим Лужанін. Поступ. Вершы і паэма «Клады Градоўскага». Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Мінск, 1950 год. Тыраж кнігі — 4.000 экзэмпляраў. Стар. 173. Цана 5 руб. 50 кап.

3. Соцыялістычныя спорніцтва будаўніц Сталінграда і Мінска (на рускай мове). Складзі Я. Садоўскі і А. Дзюрыцкі. Дзяржаўнае выдавецтва БССР, рэдакцыя палітычнай літаратуры. Мінск, 1950 год. Тыраж кнігі — 5.000 экзэмпляраў. Стар. 122. Цана 3 руб. 60 кап.

4. Г. Шчарбатаў. Номсамол Беларусі ў баях за Радзіму. Дзяржаўнае выдавецтва БССР, рэдакцыя палітычнай літаратуры. Мінск, 1950 год. Тыраж —